

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**EKONOMICKÉ A POLITICKÉ POSTAVENÍ
SAÚDSKÉ ARÁBIE NA BLÍZKÉM VÝCHODĚ**

Studijní obor: Regionální studia

Forma studia: Kombinovaná

Vedoucí práce: Ing. Jiří Dušek, Ph.D.

Katedra: Katedra společenských věd

2012

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Ing. Jiřímu Duškovi, Ph.D. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

FLACHSOVÁ, M. *Ekonomické a politické postavení Saúdské Arábie na Blízkém východě* : bakalářská práce. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2012. 82 s. Vedoucí bakalářské práce : Ing. Jiří Dušek, Ph.D.

Klíčová slova: ekonomika, islám, liberalizace, mezinárodní vztahy, ropa, Saúdská Arábie.

Bakalářská práce analyzuje postavení Saúdské Arábie na Blízkém východě. Cílem práce je analýza jejího ekonomického a politického vývoje, určení spolupráce se zeměmi Arabského poloostrova, specifikace míry vlivu USA na fungování Saúdskoarabského království a dopady tohoto spojení. Dále se práce zabývá i ropnými zdroji, dodržováním náboženských předpisů a kroky království k liberalizaci.

Práce je rozdělena do sedmi kapitol. Teoretická část, která zahrnuje první čtyři kapitoly, pojednává o Saúdskoarabském království. Charakterizuje národ Saúdských Arabů, seznamuje s vývojem a postavením Saúdské Arábie na Blízkém východě a zachycuje nejdůležitější historické milníky. Zabývá se islámem, jeho kořeny, vlivem na saúdskoarabskou populaci a jeho propojením s ideologií politickou. Výzkumná část práce vystihuje ve třech kapitolách význam ropy pro království (ropné zdroje a ropná produkce), řeší členství království v mezinárodních organizacích a regionálních uskupeních a charakterizuje vztah s jednotlivými státy Arabského poloostrova. Hodnotí i vztah ke Spojeným státům americkým a rozebírá oblast a míru spolupráce. V neposlední řadě sedmá kapitola zkoumá postavení liberalismu v Saúdskoarabském království a předpokládá jeho další vývoj. Závěr pak shrnuje získané poznatky a obsahuje zhodnocení jednotlivých cílů.

ABSTRACT

FLACHSOVÁ, M. *Economical and political position of Saudi Arabia in Middle East : Bachelor thesis*. České Budějovice : The College of European and Regional Studies, o. p. s., 2012. 82 p. Supervisor : Ing. Jiří Dušek, Ph.D.

Key words: economy, Islam, liberalization, international relations, oil, Saudi Arabia.

This bachelor thesis analyses the position of Saudi Arabia in Middle East. The aim of the study is to analyze its economical and political development, to define its co-operation with the countries of Arabian Peninsula, to specify the degree of influence that the USA has had on the functioning of the Kingdom and to specify the impacts of this alliance. The bachelor thesis also undertakes oil resources, the adherence to religious law and the Kingdom's steps towards liberalization.

The study is divided into seven chapters. The theoretical part, which includes the first four chapters, discusses the whole Kingdom of Saudi Arabia topic. It characterizes the nation of Saudi Arabs, introduces the development and the position of Saudi Arabia in the Middle East and captures the most important historical milestones. The thesis undertakes the Islam religion, its origins, its impact on the Saudi population and its link to political ideology. In three chapters, the practical part of the study identifies the significance of oil to the Kingdom (of the oil resources and oil production), deals with the Kingdom's membership in the international organizations and regional associations and characterizes the relations among particular countries of the Arabian Peninsula. The thesis also evaluates the relation towards USA and analyzes the area and scope of co-operation. Last but not least, the seventh chapter studies the level of liberalism in the Kingdom of Saudi Arabia and assumes its further development. The conclusion then summarizes the acquired knowledge and includes an evaluation of particular aims.

OBSAH

ÚVOD.....	9
1 CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE.....	11
2 SAÚDSKÁ ARÁBIE – ZÁKLADNÍ INFORMACE O KRÁLOVSTVÍ.....	14
2.1 Název státu a úřední jazyk.....	14
2.2 Geografické vymezení.....	14
2.3 Národnostní složení.....	16
2.4 Náboženská ideologie a náboženské složení.....	16
2.5 Populace Saúdské Arábie	17
2.6 Společnost a její struktura	18
2.7 Klimatické podmínky.....	20
3 POČÁTKY JEDNOTNÉHO KRÁLOVSTVÍ SAÚDSKÁ ARÁBIE	21
3.1 Arabský poloostrov od starověku až po osmanskou říši	21
3.2 První a druhý saúdský stát.....	23
3.3 Třetí saúdský stát a vznik jednotného království	23
4 POLITICKÁ CHARAKTERISTIKA ZEMĚ.....	25
4.1 Vládnoucí dynastie a režimy jednotlivých králů.....	25
4.2 Politická ideologie.....	27
4.3 Politické uspořádání	27
4.4 Islámské právo šaría	28
4.5 Náboženská policie mutawa	29
4.6 Fatwa	30
5 EKONOMIKA ZEMĚ	32
5.1 Úloha vlády v ekonomice	32
5.2 Neropný průmyslový sektor	33
5.2.1 Zemědělství a využívání půdy.....	33
5.2.2 Těžební průmysl	34

5.2.3	Doprava a komunikace.....	34
5.2.4	Saudizace	35
5.2.5	Turismus	36
5.3	Ropný průmysl.....	37
5.3.1	Historie těžby ropy.....	38
5.3.2	Saúdkoarabská ropná společnost Saudi Aramco	41
5.3.3	Saúdkoarabské ropné zdroje	41
5.3.4	Saúdkoarabská ropná produkce	43
5.3.5	Hlavní ropná naleziště.....	44
5.3.6	Obnovitelné zdroje Saúdské Arábie.....	46
5.4	Významné společnosti v Saúdské Arábii	48
6	ZAHRANIČNÍ VZTAHY	51
6.1	Členství Saúdské Arábie v mezinárodních organizacích.....	51
6.1.1	Organizace spojených národů (OSN)	51
6.2	Členství Saúdské Arábie v regionálních uskupeních.....	52
6.2.1	Organizace arabských zemí vyvážejících ropu (OAPEC).....	52
6.2.2	Organizace zemí vyvážejících ropu (OPEC)	53
6.2.3	Rada pro spolupráci arabských států v Zálivu (GCC).....	54
6.2.4	Liga arabských států (LAS).....	54
6.3	Saúdská Arábie a státy Arabského poloostrova.....	55
6.4	Arabské jaro	57
6.4.1	Události arabského jara ve vybraných státech	57
6.4.2	Arabské jaro v Saúdské Arábii	58
6.5	Saúdská Arábie a Spojené státy americké.....	60
6.6	Saúdská Arábie a Česká republika.....	63
6.6.1	Česko-saúdkoarabské styky	64
6.6.2	Oblast služeb.....	64
6.6.3	Vzájemný obchod	65
7	SAÚDSKÁ ARÁBIE A JEJÍ KROKY K LIBERÁLNOSTI	68
7.1	Média a kultura	68

7.2	Občanská a politická práva v Saúdské Arábii	69
7.3	Reformy v království.....	69
7.4	Saúdská Arábie a svoboda ve světě	71
ZÁVĚR		73
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ		76

ÚVOD

Když se vysloví jméno Saúdská Arábie, představy a reakce bývají odlišné. Kromě občasné prvopočáteční záměny za stát Spojené arabské emiráty, zazní hesla typu: Arabové, islám, ropa, Orient, král, bohatá země nebo také terorismus.

Saúdská Arábie je součástí blízkovýchodního regionu, který je bezpochyby velmi důležitým a významným místem v současném světě. Jedná se o geografický prostor zahrnující země Arabského poloostrova - Bahrajn, Jemen, Katar, Kuvajt, Omán, Saúdskou Arábii a Spojené arabské emiráty a okolní státy na rozhraní jihozápadní Asie a severovýchodní Afriky. Záleží na výkladu jednotlivých kultur, jak k danému území přistupují, jak jej vnímají, hodnotí a zda jej tedy označují názvem Blízký východ, Blízký východ a Severní Afrika, nebo Blízký a Střední východ.¹

Saúdská Arábie je středem zájmu západního světa přes více než padesát let. Důvodem je především ropa, jejíž obrovské zásoby a produkce zajistily království zaujmout post světového lídra. Dalším důvodem, proč je království dnes tak médií a lidmi obecně pozorováno, je jeho intenzivně tradiční společnost, striktní věrnost k islámským zásadám v kombinaci s ekonomickým rozvojem a modernizací. Je rodištěm islámu, ochráncem dvou svatých muslimských míst Mekky a Medíny a právě islám ukládá všem muslimům absolvovat alespoň jednou během svého života hadždž - pouť do Mekky. Tato spojení dávají zemi jakousi zodpovědnost.

Království je považováno za velmi konzervativní zemi opírající se o wahábovský směr islámu. V zemi se dodržuje striktní výklad islámského náboženského práva šaría, jakékoliv jiné náboženství je zakázáno a ženy zde dokonce nesmějí řídit automobily. Na druhé straně je Saúdská Arábie vedoucí politickou silou v Radě pro spolupráci zemí v oblasti Perského zálivu (GCC) a převzala aktivní roli v mezinárodních organizacích.

V zemi trvá vnitřní rozpor mezi těmi, kteří podporují změnu a těmi, kteří změnám odporují. Avšak království doposud dokázalo s takovými dilematy pracovat. Vládnoucí rodina Al Saúd musí čelit paletě ekonomických přeměn, pomalému a skoro nezatelnému pokroku v politických reformách, trvalé progresi ze středu arabských,

¹ KROPÁČEK, L. *Blízký východ na přelomu tisíciletí : dynamika přeměn v muslimském sousedství Evropy*. 1. vyd. Praha : Vyšehrad, 1999, s. 11-13.

islámských a světových scén a posloupným vnějším hrozbám od větších a „hrabivých“ sousedů.

Ať už Saúdská Arábie vyvolává v široké veřejnosti jakékoliv pocity a přání, *byť třeba, aby byla jen pouštní zátokou odříznutou od ostatního světa, tedy až na poutníky směřující do svatých míst*, v každém případě je to země sjednoceného národa, jeden z hlavních hráčů v arabském a muslimském světě, díky produkci ropy země patří k významným strategickým místům nejen na Blízkém východě a rovněž tak i silný zastánce míru, bezpečnosti a spolupráce.

Téma bakalářské práce mne oslovilo proto, že v Saúdské Arábii je zaměstnán již sedmým rokem můj manžel a já zde pobývám půl roku z každého roku. Zdejší život je v porovnání s naším evropským jiný, někdy nepochopitelný a mnohdy překvapující. Právě tyto odlišnosti mě přiměly k zaměření práce na Saúdskoarabské království.

1 CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Hlavním cílem této bakalářské práce je formou teoreticko-metodické analýzy provést rozbor postavení Saúdské Arábie na Blízkém východě, definovat vztahy a spolupráci se státy Arabského poloostrova (Bahrajnem, Jemenem, Katarem, Kuvajtem, Ománem a Spojenými arabskými emiráty), zhodnotit její ekonomický a politický vývoj. Mezi vedlejší cíle je zařazena specifikace míry vlivu USA na fungování SAK (Saúdskoarabské království), dopady tohoto spojení, posouzení ropných zdrojů a poukázání na oblast dodržování náboženských předpisů včetně charakterizování kroků království směřujících k liberalizaci.

Pojem Saúdská Arábie byl po dlouhou dobu pro společnost tabu, již kvůli politice izolacionismu, která, jak je známo, byla pro muslimská společenství přirozenou. Události posledních let a samotný ekonomický vývoj země však situaci poněkud mění. Králova snaha liberalizovat zemi a navázat komunikaci se zahraničím se totiž kříží s původními arabskými tradicemi a vyvolává zájem médií. Je částečné otevření arabských hranic správné? Jaký dopad má úzké spojení USA a SAK na životy lidí? Je v dnešní době vůbec možné poslechnout rady ortodoxních členů vlády a potlačit arabský rozvoj? S touto problematikou též souvisí otázka ropných zásob země. Saúdská Arábie patří díky ropě k nejbohatším zemím na světě, avšak, jak dlouho bude toto prvenství trvat a do kdy budou ropné zdroje nevyčerpatelné?

Právě těmto oblastem se bude práce věnovat, ve snaze pokusit se zodpovědět na danou problematiku a pomoci nahlédnout do saúdskoarabské kultury, rovněž tak jako vytvořit ucelený obraz dnešní Saúdské Arábie. Celá práce pak může být podkladem pro další zkoumání tohoto procesu, z čehož vyplývá hlavní použitá metoda práce - analýza.

Pro dosažení cílů je bakalářská práce tematicky rozdělena do sedmi kapitol.

Teoretická část charakterizuje dosaženou úroveň poznání relevantní tématu na základě studia odborné literatury. První kapitola charakterizuje hlavní cíl bakalářské práce a vymezuje členění jednotlivých kapitol.

Druhá kapitola se věnuje základním informacím o Saúdskoarabském království. Seznamuje s teritoriálním vymezením země, s jejím vnitřním regionálním rozdělením a představuje samotnou společnost Saúdských Arabů. Z důvodu ucelené představy nezapomíná ani na klimatické podmínky dané oblasti.

Třetí kapitola řadí jednotlivé vládnoucí rody a mapuje ve stručné časové přímce

historické milníky, které předcházely založení jednotného Saúdskoarabského království v roce 1932. Dotýká se vzniku nového náboženství – islámu, který hraje klíčovou roli v životě všech muslimů.

Čtvrtá kapitola představuje saúdskoarabskou královskou dynastii a režimy jednotlivých panovníků, počínaje zakladatelem království Abdul Azizem ibn Abdul Rahmanem Al Saúdem a konče současným králem Abdullahem bin Abdul Azizem Al Saúdem vládnoucím od roku 2005. Ukazuje na jedinou politickou ideologii království, která je postavena a vychází z ideologie náboženské, tj. z islámu. Uvádí pojmy, jako je šaría, mutawa, fatwa.

Výzkumná část práce analyzuje ekonomickou situaci Saúdské Arábie a rozpracovává zcela konkrétní ekonomická odvětví země. Zabývá se jak neropným sektorem, tak hlavně tím ropným. Ropa přitahuje pozornost mnoha států a zásoby a produkce tohoto fosilního paliva řadí království mezi nejvýznamnější světové lídry. S touto problematikou jsou spojeny otázky: Jak dlouho bude toto prvenství trvat? Jakým směrem, z pohledu ekonomického vývoje, se chce země dále ubírat? Zajímavý pohled na danou problematiku přináší subkapitoly věnující se saúdskoarabským ropným zdrojům a ropné produkci.

Šestá kapitola pojednává o členství Saúdské Arábie v mezinárodních organizacích a uvádí zahraniční vztahy s jednotlivými zeměmi. Pozornost soustřeďuje na zahraniční politický vztah SAK k USA a pojednává o tom, do jaké míry a jakým způsobem spolu souvisí a navzájem se ovlivňují.

Sedmá kapitola se zaměřuje na poměrně citlivou oblast dodržování náboženských předpisů království a na kroky vedoucí k liberalizaci. Král Abdullah během své vlády prosadil mnohá opatření, které lze označit za reformní kroky. Vzhledem k tomu, že nejsou institucionálně ukotveny, je otázkou, co se stane s těmito pokusy přeměnit některé stávající poměry v království po skončení Abdullahovy vlády.

Teoretický podklad bakalářské práce tvoří dostupná literatura vydaná v českém jazyce, která má bezprostřední význam pro dané téma. Ale vzhledem k tomu, že množství českých knih pojednávajících o této tematice je omezené, je čerpáno i z literatury anglické. Mezi hlavní české literární zdroje patří BOUČEK, J. *Saúdská Arábie*², BERÁNEK, O. *Saúdská Arábie: mezi tradicemi a moderností*³ a GOMBÁR, E.

² BOUČEK, J. *Saúdská Arábie*. 1. vyd. Praha : Libri, 2005. 132 s.

³ BERÁNEK, O. *Saúdská Arábie : mezi tradicemi a moderností*. 1. vyd. Praha : Volvox Globator, 2007. 252 s.

*Kmeny a klany v arabské politice*⁴. Mezi hlavní anglické zdroje se řadí FACEY, W. *The Story of the Eastern Province of Saudi Arabia*⁵, MAISEL, S., SHOUP, J. A. *Saudi Arabia and the Gulf Arab States today: an encyclopedia of life in the Arab States*⁶, MATTAR, P. *The Encyclopedia of the Modern Middle East and North Africa*⁷ a VINCENT, P. *Saudi Arabia: An Environmental Overview*⁸. Dalším využitým pramenem jsou veřejné internetové servery, především zahraniční. Jde o články, ekonomické magazíny, prezentace na dané téma vytvářející základní mezníky zkoumaného problému. Lze zmínit také data CIA, v nichž americká zpravodajská služba uveřejňuje světové ropné zdroje a produkci. Kromě výše uvedených zdrojů byly při zpracování bakalářské práce využity informace z Velvyslanectví ČR v Saúdské Arábii.

⁴ GOMBÁR, E. *Kmeny a klany v arabské politice*. 1. vyd. Praha : Karolinum, 2004. 273 s.

⁵ FACEY, W. *The Story of the Eastern Province of Saudi Arabia*. London : Stacey International, 1994, 2000. 160 s.

⁶ MAISEL, S., SHOUP, J. A. *Saudi Arabia and the Gulf Arab States today : an encyclopedia of life in the Arab States*. Westport, Connecticut : Greenwood Press, 2009. 527 s.

⁷ MATTAR, P. *The Encyclopedia of the Modern Middle East and North Africa*. 2. vyd. Farmington Hills : Thomson Gale, a part of The Thomson Corporation, 2004. 2936 s.

⁸ VINCENT, P. *Saudi Arabia : An Environmental Overview*. London : Taylor & Francis Group, 2008. 309 s.

2 SAÚDSKÁ ARÁBIE – ZÁKLADNÍ INFORMACE O KRÁLOVSTVÍ

2.1 Název státu a úřední jazyk

Oficiální název státu je Saúdkoarabské království (SAK). V arabském jazyce řečeno Al-Mamlaka al-Arabíja as-Saúdíja⁹ a v anglickém Kingdom of Saudi Arabia. Jméno země pochází od vládnoucí královské dynastie Saúdovců.

Jediným „domácím“ a zároveň úředním jazykem je arabština, jejíž rysy jsou hodně společné s hebrejštinou. V mezinárodním styku je ale používána angličtina.

2.2 Geografické vymezení

Saúdská Arábie se nachází na Arabském poloostrově v jihozápadní Asii, kde rozlohou okupuje 2 149 690 km²¹⁰. Z jiného pohledu lze říci, že je rozlehlá přibližně jako 1/5 USA.

Obrázek č. 1: Mapa Saúdské Arábie¹¹

⁹ ŠERÝ, V. *Lexikon cestovní medicíny*. Praha : Encyklopedický dům, 1996, s. 128.

¹⁰ *Geography: Saudi Arabia* [online]. Langley : Central Intelligence Agency, 2011 [cit. 7. července 2011]. Dostupný z WWW: <<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/sa.html>>.

¹¹ *Map of Saudi Arabia* [online]. Langley : Central Intelligence Agency, 2011 [cit. 7. července 2011]. Dostupný z WWW: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/maps/maptemplate_sa.html>.

Na západě je země ohraničena Rudým mořem, na severu Jordánskem a Irákem, na východě Perským zálivem a státy Kuvajtem, Bahrajnem, Katar, Spojenými arabskými emiráty a na jihu Ománem a Jemenem. Svým tvarem vytváří hrubý trojúhelník a zeměpisně může být rozdělena do čtyř částí: Hidžáz, Nadžd, Východ a Jihozápad. Administrativně je však rozdělena do třinácti provincií.

Západní region Hidžáz je tvořen nízkými pobřežními rovinami, které lemují Rudé moře. Za nimi stoupají skalnaté hory postupně se měnící na vnitřní poušť v oblasti Nadžd. Dříve byl tento region provincií Osmanů a poté také, na krátkou dobu, nezávislým královstvím. Největším městem zmiňované oblasti a rovněž druhým největším městem země je Džidda s počtem obyvatel 2,5 mil. Největší horou je Džabal Sawda, která svou výškou dosahuje 3 133 m. Hidžáz je ale, díky nejposvátnějším místům islámu Mekce a Medíně, především znám jako rodiště islámu. V Mekce se narodil prorok Muhammad a muslimové se zde každoročně scházejí na náboženskou pouť Hadždž. V Medíně Muhammad založil první islámský stát a byl zde i pohřben. Zatímco Medína je považována za hlavní město raného arabsko-islámského státu, Mekka je vnímána jako duchovní středisko islámu.

Střed země je tvořen historickým centrem moderní Saúdské Arábie – územím Nadžd a hlavním městem Rijádem s počtem obyvatel 5,4 mil. Nadžd zahrnuje centrální pouštní oblast a je kulturním srdcem celé země. Je domovem mnoha arabských kmenů, rodištěm wahhábského náboženského hnutí a domovem rodiny Saúd.

Východní provincie, která se rozkládá mezi Rijádem a Perským zálivem, zahrnuje téměř všechna ropná ložiska království. Kromě městské aglomerace Dahránu, jsou součástí Východní provincie i rozsáhlé starověké oázy Al-Hasa a Al-Qatif s tisíce let starými zemědělskými centry. Podél jihovýchodní hranice s Ománem a Jemenem se táhne čtvrtá největší písečná poušť světa Rub al-Chálí.

Jihozápadní oblast byla ke království připojena jako poslední, z části díky nevládným a drsným horám a z části kvůli blízkým vztahům oblasti k sousednímu Jemenu. Do 30. let 20. století byl tento region pod vládou Osmanů nebo byl nezávislý. Severní část regionu Saúdská Arábie získávala postupně, avšak nejjižnější část byla ke království připojena jako výsledek saúdsko-jemenské války roku 1934. Topograficky se region podobá na severu Hidžázu, avšak hory jsou zde vyšší a komplexnější a je zde nejvíce dešťových srážek z celé země. Ve středu se rozkládají oázy Bishah a na pomezí

s Jemenem starobylé město Nadžrán. Známostou městskou osadou, ležící v horké a zaprášené pobřežní pláni Tihamah, je Džizan.¹²

2.3 Národnostní složení

Téměř 3/4 populace Saúdské Arábie tvoří domorodí obyvatelé Saúdští Arabové a zbývající 1/4 doplňují cizinci, kteří sice mají stálý pobyt v zemi, ale nejsou držiteli saúdskoarabského občanství. Jsou to tzv. expatrioti.

Tabulka č. 1: Národnostní složení¹³

Národnostní složení	%
státní příslušníci (Saúdové)	73,1
cizinci	26,9

Kolem 90 % Saúdů má arabský původ, Afro-Asiaté tvoří zbylých 10 %. V Hidžazu se setkáváme s etnickým mixem, který je výsledkem staletých imigrací spojených s Hadždžem.

2.4 Náboženská ideologie a náboženské složení

Saúdská Arábie je ortodoxní islámská země a všichni Saúdové musejí být muslimové, tzn. musejí být „těmi, kdo se podřizují Bohu“. Veřejné uctívání jiné víry je zakázáno.

Dvě základní větve islámu, označujícího v náboženském významu podřízenost, vůli Boží a poslušnost božím zákonům, tvoří šíité a sunnité. Slovo sunna, od něhož je tato islámská forma odvozena, v arabském jazyce znamená zvyk, cestu. Zároveň se toto slovo používá jako označení pro životní cestu proroka Muhammada. Dominantním směrem je wahhábismus, forma sunnitského ortodoxního islámu, který vyznává 90 % muslimů. Druhou možností výkladu islámu je šíitský islám, jehož stoupenci jsou koncentrováni především ve Východní provincii Al-Hasa.¹⁴

Mezi základní náboženské každodenní povinnosti všech muslimů patří pět modliteb, které jsou prováděny směrem k Mekce. První modlitba je před východem

¹² PETERSON, J. E. *Historical dictionary of Saudi Arabia*. 2. vyd. Oxford : Scarecrow Press, Inc., 2003, s. 1-3.

¹³ *Saúdská Arábie: Národnostní složení* [online]. Praha : Nexus Group, 2010 [cit. 17. července 2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/saudska-arabie-zakladni-informace-oterritoriu/1/1001052/#sec5>>.

¹⁴ GALL, T. L., GALL, S. B. *Junior Worldmark Encyclopedia of the Nations (Volume 8)*. 5. vyd. Farmington Hills : Gale, a part of Cengage Learning, 2007, s. 148.

slunce, druhá v poledne, kdy je slunce na vrcholu, třetí modlitba probíhá uprostřed odpoledne, čtvrtá je při západu slunce a pátá, večerní modlitba, je v době, kdy zmizí poslední paprsek světla. Modlitby mají svá přesná pravidla, jako nakonec vše v životě Arabů a jejich každodenní časy lze nalézt na internetu, v denním tisku, či přímo na vývěsných tabulích mešit.

Na základě osobních zkušeností autorky lze modlíci vidět v nákupních centrech, na tržištích, na letištích. Tomuto účelu mají vyhrazeny modlitební místnosti, odděleně muži a ženy. Pokud modlitebna chybí, Saúdští Arabové se modlí na veřejnosti, například v zástupu přímo na ulici či separátně před výlohami obchodů. Během tohoto času (většinou doba 30 minut) se zavřou obchody a zastaví se veškerý pracovní chod. V nákupních centrech na modlitební povinnost dohlíží náboženská policie mutawa, která nenechá sedět a odpočívat žádného Araba. Modlíci je též možno vidět na zatrávěných plochách či přímo v poušti, stačí jen rozprostřít modlitební kobereček. Modlení probíhá rovněž i v uličkách letadel, kdy směr k Mekce je znázorňován na centrálních palubních obrazovkách.

2.5 Populace Saúdské Arábie

Období před a během druhé světové války bylo kvůli hladu a nejrůznějším nemocem úsekem vysoké úmrtnosti na Blízkém východě. Po druhé světové válce se úmrtnost snížila díky zelené revoluci, která proběhla v hospodářství zemí Blízkého východu - revoluce tzv. nakrmila hladové. Výsledkem toho byl populační boom. Od roku 1950 do roku 1990 se populace Blízkého východu ztrojnásobila. Dnes má Saúdská Arábie 26 131 703¹⁵ obyvatel včetně přistěhovalců.¹⁶

Vzhledem k tomu, že na jednu ženu připadá 7 dětí, nelze se divit, že království má jednu z nejrychleji rostoucích populací ve světě. Na jedné straně tento nárůst obyvatel je výborným lidským zdrojem a pomáhá tzv. procesu „saudizace“ - snahy dosadit do pracovních pozic co nejvíce Saúdských Arabů, avšak na druhé straně země tento tlak na infrastrukturu brzy, pravděpodobně, nezvládne. Například: poptávka po kvalitní pitné vodě vzrostla rapidně za posledních dvacet let a v roce 2002 země zvýšila produkci odsolené vody na 2,9 milionů m³ na den. Tento objem představuje 30 %

¹⁵ *People Saudi Arabia* [online]. Langley : Central Intelligence Agency, 2011 [cit. 7. srpna 2011]. Dostupný z WWW: <<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/sa.html>>.

¹⁶ MATTAR, P. *The Encyclopedia of the Modern Middle East and North Africa (Volume 3)*. 2. vyd. Farmington Hills : Thomson Gale, a part of The Thomson Corporation, 2004, s. 1844.

světové produkce a splňuje jen asi 70 % požadavků po pitné vodě v zemi. Pitná voda je mimo jiné poskytována saúdskými přehradami. Většina z těchto přehrad je však lokalizována na jihozápadě země, takže budoucí zaopatření rostoucí městské populace Nadžd, kvalitní pitnou vodou, zůstává velkým nevyřešeným problémem. Dokonce i v Džiddě je přísun vody do domovů přerozdělován - na 1 den = 4 přiděly.

Kolem 85 % populace Saúdské Arábie nyní žije ve městech. Důvodem pro tak náhlý nárůst městského obyvatelstva je venkovská chudoba a také mění se společenské hodnoty. Města poskytují zaměstnání, vzdělání, dobrou zdravotní péči a limitovanou zábavu. Dnes kolem 3 % obyvatel království tvoří kočovní nomádi. Vzhledem k rostoucí urbanizaci se země stala přitažlivou pro zahraniční pracovní sílu. Do země imigrují profesionálové, technici a odborníci z oblasti ropného průmyslu. Dnes tvoří populaci Saúdské Arábie celkově 5 576 076 ne-občanů.¹⁷ Ti jsou hlavně z Bangladéže, Indie, Pakistánu, Egypta, Filipín, Indonésie, Srí Lanky a Súdánu.¹⁸

2.6 Společnost a její struktura

Vzhledem k tomu, že jsou všichni Saúdští Arabové muslimové a z většiny jsou Arabové, vytváří téměř homogenní společnost. Arabská společnost se dělí na beduínskou a městskou neboli usedlou civilizaci. Jedná se o tradiční rozdělení společnosti, jež se zachovalo do dnešní doby. Ale jsou zde rozdíly. Obyvatelstvo království totiž tvoří i kmenové spolky. Největší kmenová společnost je Nadžd, beduínský kmen, který je po dlouhá léta důležitým prvkem moci královské rodiny, poskytujícím jakousi oporu - základ saúdské armády. Kvůli původu královské rodiny v Nadždu se dostává kmenům a jejich vedoucím představitelům velké pozornosti. Nadždi domorodci dominují Národní gardě. V některých částech země, především na jihu, kmeny nikdy nebyly nomádského charakteru, ale zabývaly se kultivováním země. Zatímco je kmenová identita stále pevnou součástí moderního saúdského státu, tradiční nomádství dnes spadá pod narůstající ekonomické hrozby a kmenoví členové se usadili kolem nebo přímo ve městech.¹⁹

Vývoj saúdkoarabské společnosti má co dočinění s rozvojem ekonomické oblasti země. S nárůstem produkce ropy a potřebě po kvalifikované pracovní síle se

¹⁷ *People Saudi Arabia* [online]. Langley : Central Intelligence Agency, 2011 [cit. 7. srpna 2011]. Dostupný z WWW: <<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/sa.html>>.

¹⁸ VINCENT, P. *Saudi Arabia : An Environmental Overview*. London : Taylor & Francis Group, 2008, s. 38-39.

¹⁹ PETERSON, J. E. *Historical dictionary of Saudi Arabia*. 2. vyd. Oxford : Scarecrow Press, Inc., 2003, s. 3.

musela i Saúdská Arábie, společně se zbytkem států Zálivu, začít rozvíjet po straně vzdělávací. Před rokem 1950 neexistovala v zemi žádná vysoká škola. Vzdělávání bylo založeno na islámu a vykonávalo se v mešitách nebo soukromých domech. Významné kroky v novelizaci školství byly podniknuty v druhé polovině 20. století. První univerzita byla postavena v roce 1957 a dnes je jich v zemi celkem 9. Tato změna zapříčinila i nárůst gramotnosti populace. Dnes je celých 78,8 % obyvatel Saúdské Arábie gramotných.²⁰

V souvislosti se saúdskoarabskou společností je nutno zmínit i pilíř rodiny, který formuje srdce celé společnosti Blízkého východu. Tento koncept se za necelých 2000 let existence arabské společnosti nezměnil. Každý Arab je součástí rozsáhlé skupiny příbuzných, která poskytuje základní kámen pro identifikaci a loajalitu. Některé rodiny jsou menší, některé tvoří kmeny. Jedním z důvodů, proč jsou arabské rodiny tak sobě blízké, jsou pracovní a životní podmínky, které je donutily zůstat a pracovat spolu. Rozsáhle rodiny drží pospolu na základě stejných morálních zásad a hodnot, rovněž jako materiálních zájmů. Jedinci většinou zůstávají s rodinou a páry bydlí s rodinou manžela. Pohostinství je mezi rodinnými členy samozřejmostí.

Arabské rodiny vidí děti jako nejlepší investici do budoucnosti, protože synové a svobodné dcery se pak mohou postarat o své rodiče. Sociální přijetí a reputace se zvyšují s počtem dětí, hlavně synů. Větší množství dětí může kvůli morálním zásadám zamezit rozvodu.

Potrat je v zemi povolen pouze do čtvrtého měsíce a to jen v případě, že by byl porod pro ženu riskantní. Islám požaduje po rodičích, aby všechny své děti vychovávali stejně a férově. Muž si může vzít 4 ženy najednou, pokud je tedy schopen je všechny, ve stejné míře, ekonomicky zajistit. Manžel je nejen zodpovědný za své děti a manželky, ale i za jejich příbuzné. Jeho čest a čest celé rodiny závisí na chování ženských členů rodiny. Očekává se život v osamění od vdov, zdrženlivost od neprovdaných žen a věrnost od manželek. Všichni muži rodiny mají za povinnost ochránit čest rodiny a mají povolení hlídat ženy v rodině a donutit je k uposlechnutí. Největšího respektu se má tradičně dostávat starým lidem. Právě oni rozhodují o osudu rodiny a mají na starosti zvyky a tradice, ke kterým se řadí např. obřízka, svatba, hry, socializace a úmrtí.²¹

²⁰ *People Saudi Arabia* [online]. Langley : Central Intelligence Agency, 2003 [cit. 7. srpna 2011]. Dostupný z WWW: <<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/sa.html>>.

²¹ MAISEL, S., SHOUP, J. A. *Saudi Arabia and the Gulf Arab States today : an encyclopedia of life in the Arab States (Volume 1)*. Westport, Connecticut : Greenwood Press, 2009, s. 150-151.

2.7 Klimatické podmínky

Pro představu a ucelený obraz země je vhodné zmínit i podnebí Saúdské Arábie, které je tropické, suché. Letní teploty od května do září se pohybují průměrně okolo 30 °C, maxima dosahují i 55 °C. Na pobřeží Rudého moře je teplota konstantnější, v zimních měsících zde teploty dosahují 25 °C a v ostatních částech země pouze 10 až 15 °C. Jsou zde písečné a prachové bouře, srážky jsou rozptýlené.

Co se týká přírodních podmínek, většina země je tvořena pouští, malé jalovcové lesy se rozkládají pouze v horách na západě. V Saúdské Arábii nejsou žádné řeky ani stálé vodní útvary.²²

²² ŠERÝ, V. *Lexikon cestovní medicíny*. Praha : Encyklopedický dům, 1996, s. 129.

3 POČÁTKY JEDNOTNÉHO KRÁLOVSTVÍ SAÚDSKÁ ARÁBIE

3.1 Arabský poloostrov od starověku až po osmanskou říši

Arábie budila zájem sousedních zemí již ve třetím tisíciletí před n. l. v dobách starověkých říší Mezopotámie a Egypta. Byla jediným územím, kde vedle skořice rostl kadidlovník a myrhovník, ze kterých se získávaly vonné pryskyřice používané při náboženských obřadech jako kadidlo, v kosmetice při výrobě parfémů a různých přípravků, ve farmacii nebo také při výrobě sladkostí.

Pojem Arab je znám od 9. století před n. l. jako označení národa kočovníků, kteří žili v severní a severozápadní oblasti Arabského poloostrova a kteří museli odvádět daně králi z Asýrie a zároveň bojovat na jeho straně proti aramejskému králi.

V dobách 1. tisíciletí před n. l. vznikla čtyři arabská království: hadramautské, minejské, katabanské a sabejské. Největšího významu nabylo starověké království sabejské, které se rozprostíralo na území dnešního Jemenu a bylo rozšířeno do Perského zálivu a střední Arábie. Jeho rozkvět spočíval ve vývozu koření a myrhy a v přepravě drahokamů a zlata. K prosperitě přispělo i rozvinuté zemědělství.

Na Arabském poloostrově se i posléze utvářela další království, ale nejvýznamnější roli v době předislámských Arabů, v 6. století před n. l., sehrálo království Nabatejců. Nabatejci obsadili oblast od severního Hidžázu k Mrtvému moři, kde založili skalní město Petra. Počínaje neúspěšným dobovačným tažením syrského krále, přes vlivné působení egyptských Ptolemaiovců až po neúspěšný pokus společně s Římem dobýt jižní Arábii se nakonec nabatejské království stalo součástí římské provincie.

V západní části v Hidžázu, a hlavně v Jatribu (pozdější Medína), se vyskytovalo arabsko-židovské společenství. Vzhledem k tomu, že přívrženci křesťanství byli pokládáni za nepřátele, poslední z nich, žijící na jemenských hranicích v Nadžránu, byli roku 523 vyvražděni.

V roce 570 uskutečnil v jižní Arábii vládce Jemenu, Abrahah, výpravu proti Mekce a jak je napsáno v koránu, město bylo zachráněno zázrakem. Mekka byla díky svatyni nazývané Kába již v době předislámské důležitým poutním cílem a objevením

islámu se stala místem nejposvátnějším, k němuž se dnes modlí muslimové celého světa.²³

Okolo roku 570 se narodil v Mekce prorok Muhammad, který založil nové monoteistické náboženství - islám a vytvořil korán a sunnu, jeden z pramenů islámského práva. Muhammadova víra byla na počátku většinou obyvatel odmítána, ale zvrat nastal v roce 630, kdy Muhammad svým triumfálním vstupem do Mekky potvrdil symbol Káby jako součást nové víry. Roku 632, kdy prorok v Medíně zemřel, náboženství pohltilo převážnou část Arabského poloostrova.

Po Muhammadově smrti začal mocenský boj o politické vedení islámského společenství, jehož důsledkem bylo rozštěpení islámu na již zmíněné náboženské proudy: sunnity a šíity. Příčinou bylo odlišné vnímání prorokova nástupce. Sunnité uznali za nástupce Abú Bakra, Muhammadova blízkého a dávného přítele, a šíité za nástupce pokládali člena Muhammadovy rodiny, zetě Alího. Je nutno tedy zdůraznit, že k rozdělení islámu nedošlo z důvodu nesouladu v oblasti hlavních islámských zásad.

V té době, v roce 661, se centrum arabsko-islámského světa přemístilo z Medíny do syrského Damašku a Mekka s Medínou fungovaly jen jako duchovní střediska.

Dalším vládnoucím rodem byli Umajjovci a po jejich svržení roku 750 se moci chopila dynastie Abbásovců. Hlavním městem se stal pozdější Bagdád, který byl až do vpádu Mongolů roku 1258 střediskem arabsko-islámského světa. V roce 930 po dobytí Mekky vládla šíitská dynastie Fátimovců, kteří drželi ochrannou ruku nad Aliovci v Hidžazu. Ti panovali v Mekce a Medíně od roku 960 až do roku 1169. Roku 1171 v Egyptě došlo ke svržení Fátimovců Saláhem ad-Dínem (zvaným Saladin). Saladin, zakladatel kurdské dynastie Ajjúbovců, byl na Arabském poloostrově vyhlášen vládcem Mekky. Pod vedením Ajjúbovců nastoupila generace Rásulovců, kteří roku 1228 založili na území jižní Arábie a Hidžazu stát prosperující až do roku 1446. Vláda Ajjúbovců byla ukončena v roce 1250. Vedení převzal mamlúcký sultán Bajbars, státník a úspěšný válečník s křižáky, který roku 1269 vládl Mekce. Na počátku 13. století se vlády ujali Hášimovci, jejichž panování v Hidžazu pod nadvládou osmanské říše trvalo až do 1. světové války.

²³ BOUČEK, J. *Saúdská Arábie*. 1. vyd. Praha : Libri, 2005, s. 7-10.

3.2 První a druhý saúdský stát

Ve 40. letech 18. století v Nadždu vzniklo náboženské hnutí wahhábismus, pojmenované po svém zakladateli Muhammad ibn Abd al-Wahhábovi (1703-1787). Ten ve svém reformistickém učení požadoval návrat k původnímu islámu na základě fundamentálního výkladu koránu a sunny (činy a slova proroka Muhammada). Jeho interpretace islámu se neshledala s velkým ohlasem, avšak nadšeným příznivcem a věrným spojencem v prosazování tohoto „pravého islámu“ se mu stal vůdce mocného kmene Anaza, šajch Muhammad ibn Saúd (vládl v letech 1744-1765). Právě jeho jméno je spojováno se vznikem prvního saúdského státu v roce 1744 v Rijádu. Jeho následovník Abdul Azíz ibn Muhammad ibn Saúd (1765-1803) ovládl Rijád, Nadžd a Omán, přemohl irácké město Karbalá, zmocnil se Mekky i Medíny a stal se politickým i duchovním vůdcem nového státu. Jeho nástupci šířili svůj náboženský zápal dále a tak získali převážně celý Arabský poloostrov.²⁴

Tento úspěch a hlavně okupování Mekky zvýšilo obavy Osmanské říše, která pověřila svého egyptského místokrále, Muhammada Alího, aby poslal armádu do Arábie. V roce 1815 po řadě porážek wahhábů musel Abdulláh ibn Saúd (1803-1818) přijmout nadvládu tureckého sultanátu. Saúdovci se pokusili vzepřít, ale odezvou roku 1818 bylo vyplenění města Daríje a poprava Abdulláha ibn Saúda v Istanbulu.

Země začala opět prosperovat za vlády Turkí ibn Abdully. Emír založil v roce 1822 v Nadždu druhý Saúdský stát a společně se svým synem Fajslem znovuzískali ztracená území a připojili ke království území nová. Avšak dalším neblahým obdobím Saúdovců byl konec 19. století, kdy na základě rozpoutaných bojů byla královská rodina donucena přenechat oblast Nadžd konkurující rodině Al Rashid a uprchnout do Kuvajtu. Saúdský stát roku 1891 tak opět přestal existovat.²⁵

3.3 Třetí saúdský stát a vznik jednotného království

Přelom 19. a 20. století byl na Arabském poloostrově ve znamení zhoršené hospodářské a sociální situace. S ní souviselo vzednutí válek mezi jednotlivými arabskými kmeny a rovněž boj o získání nadvlády nad touto oblastí vedený dvěma světovými velmocemi - Německem s jeho podpůrnou politikou namířenou Osmanské říši a jeho konkurentem Velkou Británií. Zatímco osmanská vláda podporovala beduínský kmen Šammary, Angličané vyzbrojili wahhábický oddíl, který byl součástí

²⁴ BOUČEK, J. *Saúdská Arábie*. 1. vyd. Praha : Libri, 2005, s. 13-19.

²⁵ MATTAR, P. *The Encyclopedia of the Modern Middle East and North Africa (Volume 3)*. 2. vyd. Farmington Hills : Thomson Gale, a part of The Thomson Corporation, 2004, s. 1998-2000.

protišammarského seskupení. Vedením válečného oddílu byl pověřen Abdul Aziz ibn Abdul Rahman Al Saúd (nazývaný Ibn Saúd, 1880-1953), člen panovnického rodu Wahhábovců, který v roce 1902 dobyl Rijád, přemohl rašídovská vojska a získal vládu nad celým Nadždem. Poznal, že kvalitní evropské zbraně by byly zárukou úplného vítězství, a proto začal podnikat kroky vedoucí k uzavření spojení s některou evropskou mocností. Byl ale odmítnut Ruskem i Británií, která se sice snažila získat Perský záliv, ale ve vnitrozemí Arábie respektovala osmanskou nadvládu. V roce 1904, po obsazení Nadždu Osmany, uznal jejich svrchovanost i Ibn Saúd a přijal post guvernéra. Ztracená území měl ale v úmyslu získat zpět.

Při uskutečňování tohoto plánu se jeho stoupenci stali kočovní beduíni, kteří tvořili převážnou část obyvatel tradičně pasteveckého Nadždu a dále usedlíci městeček a oáz. Právě na základě tohoto spojení a za přispění náboženských dobrovolníků založil nábožensko-vojenské bratrstvo Ichwán. „Bratři“, původně beduíni, se usadili v obydlích zvaných hidžra, zabývali se zemědělstvím a svůj život vedli způsobem striktního wahhábismu. Cílem hnutí bylo získávání nevěřících a šíření oddanosti k „pravému islámu“ wahhábismu a k dynastii Saúdovců. Členové Ichwánu zároveň fungovali i jako záložní saúdské vojsko.²⁶

Vzhledem k tomu, že během 1. světové války Británie bojovala proti osmanské říši s cílem zmocnění se východní a jihovýchodní Arábie, Ibn Saúd se zaměřil na část západní a jihozápadní. V roce 1924 napadl království Hidžáz, v čele s vládcem Husajnem, a zmocnil se následně i Mekky, Medíny i Džiddy. Roku 1926 se prohlásil za krále Hidžazu a sultánem Nadždu.

Ibn Saúd spojil svá dobytá území a položil tak základy nového státu, který v září roku 1932 získal jméno Saúdskoarabské království.²⁷

²⁶ BOUČEK, J. *Saúdská Arábie*. 1. vyd. Praha : Libri, 2005, s. 21-23.

²⁷ LEWIS, B. *Dějiny Blízkého východu*. 1. vyd. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 1997, s. 304.

4 POLITICKÁ CHARAKTERISTIKA ZEMĚ

4.1 Vládnoucí dynastie a režimy jednotlivých králů

Vládnoucí dynastií Saúdské Arábie je dynastie Saúd, jejíž počátky se datují od založení prvního saúdského státu v roce 1744 a jejíž panování trvá dodnes.

První panovník dynastie Ibn Saúd (vládl v období 1932-1953) položil základy novodobější historie saúdského rodu v okamžiku, kdy v roce 1932 založil Saúdskoarabské království. Se vzniklým královstvím ale nakládal jako se soukromým majetkem a tudíž i převážná část příjmů směřovala do řad vládnoucí rodiny. Poslední roky jeho vlády byla země svědkem infúze příjmu z ropy do tradiční společnosti a zároveň i svědkem promrhání většiny peněz za spotřební zboží a paláce královského klanu.

Vzhledem k tomu, že dle zákona o nástupnictví z roku 1992 mohl být králem Saúdské Arábie pouze syn nebo vnuk panovníka Ibn Saúda, dalším nástupcem se stal jeho nejstarší syn, princ Saúd bin Abdul Aziz Al Saúd (1902-1969, vládl 1953-1964).²⁸ Na pozici ministra zahraničních věcí usedl jeho nevlastní bratr a zároveň životní soupeř, princ Fajsal.

Saúd byl velký modernizátor, měl v úmyslu modernizovat zdravotnictví a vzdělání a tím zajistit blahobyt pro své poddané, nad kterými si ale chtěl udržet neomezenou moc. Po vzoru svého otce byl věrný zásadám islámu, ale svou osobností se mu nikdy nevyrovnal.

Jeho královský režim ale vyvolával vzrůstající nespokojenost mezi lidem, proto se Saúd na svou obranu rozhodl oživit vojenské hnutí Ichwán. Pod novým názvem Národní garda sjednotil a vyzbrojil příslušníky beduínských kmenů, kteří byli plně oddáni vládnoucímu rodu a díky svému fanaticky náboženskému přístupu šířili strach mezi obyvatelstvem.

V roce 1960 se na základě iniciativy „svobodných princů“ objevily první náznaky vytvoření ústavy, kdy se Saúdská Arábie měla stát nezávislým státem, konstituční monarchií. Avšak návrh byl saúdským klanem smeten ze stolu a ústava nebyla nikdy vyhlášena.²⁹

²⁸ MATTAR, P. *The Encyclopedia of the Modern Middle East and North Africa (Volume 3)*. 2. vyd. Farmington Hills : Thomson Gale, a part of The Thomson Corporation, 2004, s. 1998-2000.

²⁹ BOUČEK, J. *Saúdská Arábie*. 1. vyd. Praha : Libri, 2005, s. 39-59.

V těchto letech, konkrétně v roce 1962, zrušila Saúdská Arábie otroctví. Společně s Jemenem se zařadila mezi poslední státy, neboť ve všech částech Středního východu podřízených evropské vládě již ke zrušení došlo. Legální zůstávalo v Osmanské říši a v Persii, a to až do začátku 20. století. V současnosti je movitá podoba otroctví nepřípustná.³⁰

Saúd svým hospodařením přivedl zemi na pokraj finančního kolapsu a zapříčinil nejednu diplomatickou chybu. Za největší chybu je považována neschopnost zabránit egyptské intervenci v Jemenu. V roce 1964 královská rodina, podporována mocnou náboženskou radou, sesadila Saúda a do čela státu se dostal Fajsal (1906-1975).

Fajsal (vládl 1964-1975) pokračoval v reformách týkajících se rozvoje školství a výstavby infrastruktury, které zahájil již jako ministerský předseda, a položil základy moderní vlády a sociálního státu. I když vydržel arabskému nátlaku bojkotovat dovoz ropy na západ během arabsko-izraelské války, nebyl toho schopen ve válce v říjnu roku 1973. Výsledný nedostatek ropy zvýšil její cenu a dostal Saúdskou Arábii do centra světové scény.

V roce 1975 byl Fajsal zavražděn svým synovcem a na trůnu ho vystřídal jeho nevlastní bratr Chálid (1912-1982, vládl 1975-1982). Denní vládnoucí povinnosti přenechal však korunnímu princovi Fahdovi.

Když Chálid v roce 1982 zemřel, jeho nástupce, nevlastní bratr Fahd (1921-2005, vládl 1982-2005), zdědil zemi s hodně zredukovanými příjmy z ropy.³¹ Tato nepříznivá ekonomická situace nahrávala islámským duchovním a jejich přívržencům, kteří nesympatizovali se Západem a odsuzovali i materiální plýtvání královské rodiny. Fahd více než kterýkoliv z jeho předchůdců podporoval proamericky orientovaný politický směr. Po jeho smrti v roce 2005 převzal vládu jeho nevlastní bratr Abdullah.

Osobní jmění krále Abdullaha (*1924), současného panovníka Saúdské Arábie, se dle různých zdrojů odhaduje na 18 až 19 miliard dolarů, což ho řadí mezi pět nejbohatších královských rodin ve světě.³²

³⁰ LEWIS, B. *Kde se stala chyba? Vliv Západu na Střední východ a jeho následná odpověď*. 1. vyd. Praha : Volvox Globator, 2003, s. 104.

³¹ MATTAR, P. *The Encyclopedia of the Modern Middle East and North Africa (Volume 3)*. 2. vyd. Farmington Hills : Thomson Gale, a part of The Thomson Corporation, 2004, s. 1998-2000.

³² *The World's Richest Royals 2011* [online]. 2011 [cit. 4. ledna 2012]. Dostupný z WWW: <<http://www.therichest.org/world/worlds-richest-kings-2011/>>.

4.2 Politická ideologie

Hlavní a jedinou ideologií v Saúdské Arábii je islám, podle kterého se řídí veškerý společenský život země. Zákonodárství a státní administrativa vyplývá z podstaty koránu a muslimské tradice (sunna), soudnictví se opírá o islámské právo (šaría) a řešení státních politických otázek a nových zákonů spočívá na rozhodnutích nejvyšších náboženských autorit (fatwa).³³

Nutno tedy konstatovat, že politická ideologie „jde ruku v ruce“ s ideologií náboženskou.

4.3 Politické uspořádání

„Saúdskoarabské království je tradiční dědičnou absolutistickou teokratickou monarchií.“³⁴ „Saúdský král je absolutistickým světským vládcem a zároveň wahhábovským imámem teokratické moci. Ve svých rukou koncentruje moc jediného zákonodárce, nejvyššího soudce, vrchního velitele ozbrojených sil, premiéra a ochránce obou Svatých mešit Mekky a Medíny.“³⁵

Král není absolutním monarchou, musí vládnout s ohledem na islámské vjemy a kmenové tradice. Důležitá rozhodnutí jsou však vykonána pouze po schválení vnitřním kruhem mužských členů královské rodiny. Obecně se na schválení podílejí i ostatní členové rodiny, další klíčové rodiny (jako příbuzní Al Saúda a Al al-Shaykh rodiny a potomci Muhammad ibn Abd al-Wahhába), náboženští zastupitelé, kmenoví šejkové, vysocí státní úředníci a prominentní obchodní rodiny.

Pomocným orgánem králi je Rada ministrů, založená v roce 1953. Rada je volena králem a byla odjakživa složena z členů královské rodiny. Dnes je rozšířena o prostý lid, který tvoří většinu. Královská rodina stále ovládá portfolia obrany, vnitřních a zahraničních vztahů. Ozbrojené síly jsou rozděleny do čtyř složek: vojsko, letectvo, protivzdušná obrana a námořnictvo. Je zde také rozsáhlá Národní garda, která slouží jako protiváha k ozbrojeným silám a je zejména loajální k rodině Al Saúd.³⁶

³³ BOUČEK, J. *Saúdská Arábie*. 1. vyd. Praha : Libri, 2005, s. 42.

³⁴ *Saúdská Arábie: Stručná charakteristika politického systému* [online]. Praha : Nexus Group, 2011 [cit. 17. srpna 2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/saudska-arabie-vnitropoliticka-charakteristika/2/1001052/#sec1>>.

³⁵ GOMBÁR, E. *Kmeny a klany v arabské politice*. 1. vyd. Praha : Karolinum, 2004, s. 54.

³⁶ MATTAR, P. *The Encyclopedia of the Modern Middle East and North Africa (Volume 3)*. 2. vyd. Farmington Hills : Thomson Gale, a part of The Thomson Corporation, 2004, s. 1998-2000.

Král má možnost udělit amnestii a působí jako nejvyšší odvolávací soud. Soudní systém je rozdělen na nižší soudy, které mají na starosti menší občanské případy a přestupky, vyšší soudy islámského zákona šaría a odvolávací soudy. Tělesné tresty a tresty smrti jsou dovoleny. Nejvyšší rada soudnictví, která je tvořena 12 členy, hodnotí provedení všech trestů.

Saúdská Arábie nemá žádnou oficiální psanou ústavu, vše je regulováno pouze islámským právem šaría. Politické strany jsou v království oficiálně zakázány.³⁷ Irské Belfast Telegraph a jiné elektronické deníky však na začátku roku 2011 upozornily na skupinku deseti islámských učenců, kteří vytvořili první saúdskoarabskou politickou stranu. Dohledání bližších informací však není v této době možné. Král se k požadavku islámské skupiny o politické uznání nevyjádřil, a proto zůstává země oficiálně vzniku politických stran nepřístupná.³⁸

4.4 Islámské právo šaría

„Šaría - jediné právo, které muslimové uznávají jako právo božského původu, jež dává řád všem oblastem lidského života: občanské, obchodní, trestní, konstituční, stejně jako záležitostem, které se konkrétněji týkají náboženství v omezeném, křesťanském smyslu tohoto slova.“³⁹

Šaría je arabské slovo pro islámský právní systém, doslova to však znamená „cesta ke zdroji vody“. Skládá se z pěti pilířů islámu, etických norem a různých soudních odvětví. Protože islámské společnosti nejsou světské, je islám oboje - náboženství i stát. Náboženství je zákon a zákon je náboženství. Šaría je jakýsi rámec, vodítko pro muslimy ve všech aspektech jejich života. Předchozí právní myšlenky z dob Byzantské říše, Římanů, Židů a Arabů z doby před Muhammadem byly zkombinovány s novým nábožensko-právním systémem islámu.

Každý den šaría upravuje finanční transakce, společenské zvyky manželství, rozvody, jídlo, pití, válku a mír a zákon a pořádek. Lidské činy jsou rozděleny do těchto kategorií: povinné (wahib), chvályhodné (mandub), povolené (džaziz), nežádoucí (makruh) a sankciované (haram). Lidské činy, které přesáhnou tzv. morální hranici,

³⁷ GALL, T. L., GALL, S. B. *Junior Worldmark Encyclopedia of the Nations (Volume 8)*. 5. vyd. Farmington Hills : Gale, a part of Cengage Learning, 2007, s. 153.

³⁸ *Saudi scholars form political party* [online]. Belfast : Belfast Telegraph, 2011 [cit. 21. srpna 2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.belfasttelegraph.co.uk/news/world-news/saudi-scholars-form-political-party-15079846.html>>.

³⁹ LEWIS, B. *Kde se stala chyba? Vliv Západu na Střední východ a jeho následná odpověď*. 1. vyd. Praha : Volvox Globator, 2003, s. 117.

obecně známy jako zločiny ze cti, musejí být potrestány tzv. hadd sankcemi. Ty jsou uloženy za cizoložství - pod trestem kamenování nebo bičování, za krádež - pod trestem amputace, za konzumaci, produkci či prodej alkoholu - pod trestem bičování a dále např. za křivé obvinění - pod trestem bičování. Odpadlictví od islámu je potrestáno smrtí.⁴⁰ V posledních letech se zvýšila pozornost vůči zločinům ze cti díky mezinárodní internetové síti, skrze kterou komunikují ženské organizace po celém světě. Přitahují tím pozornost nejedné mezinárodní organizace a OSN.⁴¹

V Saúdské Arábii je islámské právo šaría považováno za jediný pramen práva včetně náboženské policie, která hlídá plnění zásad stanovených tímto systémem.

4.5 Náboženská policie mutawa

Kořeny náboženské policie sahají až do doby před samotným vznikem jednotného království. Tehdy, zcela paradoxně, se Ibn Saúd stal trnem v oku Ichwánu. Důvodem kritiky byla jeho spolupráce s Velkou Británií, zavedení novoty typu - automobilová přeprava poutníků, telegraf, telefon, užívání titulu král a jeho celkový nadstandardní životní styl. Toto vše způsobilo velkou zášť ze strany Ichwánu, jež vyvrcholila roku 1929 ozbrojeným povstáním. Ibn Saúd, opatřen auty a britskými kulomety, ale protivníka zcela zničil. Členové rozdrčeného hnutí následně přešli pod náboženskou policii mutawa.⁴²

Mutawa, která náleží pod Komisi pro šíření ctnosti a předcházení neřesti, je speciální ozbrojená policejní složka v Saúdské Arábii vynucující morální aspekty práva šaría pod autoritou saúdské vlády. Vytvoření této zvláštní moci je ospravedlněno pravidlem koránu podporovat ctnost a zabránit neřesti. Mutawa vidí sama sebe v souladu s požadavky hisbah orgánu - inspektora trhu a zastávce veřejné morálky.

Členové mutawy se nazývají „mutawwiyun“ - dobrovolníci, protože dobrovolně vstupují do této organizace za cílem ochránit islámské vlastnosti společnosti. Celkově je tato složka tvořena přibližně 3 500 příslušníky a tisíci dobrovolníky, kteří jsou zbaveni veřejné kontroly a následují pokyny pouze od saúdského krále.

⁴⁰ MAISEL, S., SHOUP, J. A. *Saudi Arabia and the Gulf Arab States today : an encyclopedia of life in the Arab States (Volume 2)*. Westport, Connecticut : Greenwood Press, 2009, s. 403.

⁴¹ MATTAR, P. *The Encyclopedia of the Modern Middle East and North Africa (Volume 1)*. 2. vyd. Farmington Hills : Thomson Gale, a part of The Thomson Corporation, 2004, s. 650.

⁴² GOMBÁR, E. *Kmeny a klany v arabské politice*. 1. vyd. Praha : Karolinum, 2004, s. 45-47.

Mutawa má oprávnění zatknout podezřelého, nikoliv jej žalovat. Mezi její úkoly patří dozor nad dodržováním modlitebních hodin, nad zakázanou konzumací vepřového masa, alkoholických nápojů, konzumace a produkce drog či nad nezákonným mixováním žen a mužů, kteří nejsou příbuznými nebo manželi. Dále mutawa zakazuje a konfiskuje věci, které jsou považovány za neislámské, jako např. panenky Barbie, některou západní muziku, filmy a zboží neislámských svátků (Valentýn, Vánoce atd.). Další činností je např. prevence homosexuality a prostituce, stejně jako jejich trestní stíhání a nepřípustné uzavření obchodů během modliteb. Mutawa je dnes velmi úspěšná v boji s populárními náboženskými projevy jako je magie, čarodějnictví a produkování tradiční medicíny (afrodiziaka a vylepšovače plodnosti).

I když by tato policejní složka měla být hlídána členy regulární policie a její činnost by měla být preventivní, často jedná sama za sebe a její praktiky mají donucovací charakter.

V březnu 2002 zemřelo 15 dívek při požáru ve škole v Mekce, protože jim mutawa zablokovala cestu ven. Důvodem byla nevhodná zahalenost dívek a z toho vyplývající jejich vystavení se záchranářům, kteří nebyli jejich příbuznými. Tento případ a jemu podobné vedly k veřejné kritice a několika útokům přímo na výbor mutawy.⁴³

Na základě osobních zkušeností se autorka s bezpečnostní policií mutawou setkala celkem šestkrát a vždy v nákupních střediscích. Z toho třikrát přistoupili přímo k autorce a velice zdvořilým způsobem ji upozornili, že si musí zahalit hlavu, skrýt vlasy. Cizinky, tak jako i Saúdské Arabky, musí v Saúdské Arábii nosit abáju - černé šaty, ale i hidžáb - šátek, který opomíjejí. V dalším případě mutawa vyzývala k nasazení šátku mladou Arabku a to zcela odlišným způsobem - povely udílenými křikem. Ve zbývajících dvou případech policie vyháněla Araby z kaváren na modlitbu. Mutawu lze rozpoznat krátkými šaty již na dálku a její zástupci budí respekt a obavy.

4.6 Fatwa

Obecně toto slovo znamená nábožensko-právní názor na stanovené předpisy země. Fatwa může být vydána nezávazně jakýmkoli trénovaným muslimským

⁴³ MAISEL, S., SHOUP, J. A. *Saudi Arabia and the Gulf Arab States today : an encyclopedia of life in the Arab States (Volume 1)*. Westport, Connecticut : Greenwood Press, 2009, s. 318.

soudcem/klerikem a to buď z politických důvodů, nebo na osobním základě. Dnes je tento pojem spíše chápán jako jakási kletba, odsouzení.⁴⁴

Asi nejznámější fatwou, která vyděsila svět, byla fatwa z roku 2010 vyřčená saúdským klerikem Sheikh Abdul Rahman Al Barrakem. Ten se veřejně obrátil proti všem, kteří podporují koedukační prostředí a podle jeho uvážení měli být posláni na smrt. Arab News uvedly, že podle Al Barraka bylo mixování pohlaví na pracovišti i ve vzdělávacích institucích nábožensky zakázáno a tudíž kdokoliv, kdo se tohoto slučování pohlaví účastnil, měl být krutě potrestán. Al Barrak tak v roce 2009 reagoval na vznik koedukační univerzity KAUST, jež byla postavena a organizována na pokyn krále Abdully.

Al Barrak za svůj život vyřkl ji mnoho fatew, tato však měla ovlivnit životy tisíce lidí, kteří na univerzitě pracují. Naštěstí se proti němu postavilo mnoho lidí, kromě demokratické společnosti západních zemí, se proti jeho slovům vyjádřili lidé z vysokých náboženských pozic v zemi i mimo ni.⁴⁵

⁴⁴ MATTAR, P. *The Encyclopedia of the Modern Middle East and North Africa (Volume 2)*. 2. vyd. Farmington Hills : Thomson Gale, a part of The Thomson Corporation, 2004, s. 816.

⁴⁵ HAWARI, W. *Fatwa seeking death for gender mixing shocks society* [online]. Jeddah : Arab News, 2010 [cit. 10. srpna 2011]. Dostupný z WWW: <<http://arabnews.com/saudi Arabia/article22586.ece>>.

5 EKONOMIKA ZEMĚ

5.1 Úloha vlády v ekonomice

Království Saúdské Arábie je vedeno na základě pravidel islámu, jak již bylo dříve zmíněno, které dávají vládě zodpovědnost poskytovat jakékoliv služby považované v zemi za nezbytné pro dosažení blahobytu obyvatel. To znamená, že vláda zodpovídá za vzdělání, zdravotnictví, bydlení a dobré životní podmínky a zároveň i za investování do ropného průmyslu, plynárenství a průmyslových odvětví.

Tyto investice jsou již od roku 1970 vedeny sérií „pětiletých plánů“. Roční rozpočet se určuje podle úrovně příjmů z ropy a výše vládních půjček. „Pětileté plány“ se původně zaměřovaly na potřebu vytvoření infrastruktury a na rozvoj ropného průmyslu. Dnes, kdy se tohoto již docílilo, důraz je hlavně kladen na rozvoj středních průmyslových odvětví a zvýšenou privatizaci. Mnoho z produktů Saúdské Arábie je dnes exportováno do celého světa.

Závazek k zajištění dobrých životních podmínek pro celou společnost je zřejmý z enormních rozpočtů, které jsou ročně přiděleny do zdravotnictví, vzdělávání a na bydlení. Během druhého, třetího a čtvrtého „pětiletého plánu“ obrovské sumy peněz byly vloženy do staveb univerzit, škol, nemocnic a zdravotních center po celém království. Dotace území a bezúročné půjčky byly poskytnuty těm, kteří projeví zájem o postavení vlastních domovů. Později se vláda zaměřila na efektivní řízení systému sociální péče a na poskytování školení učitelů a zaměstnanců nemocnic.

Veřejná zdravotní péče je vyrovnávána soukromou zdravotní péčí, která je aktivně podporována různými pozemkovými granty a výhodnými půjčkami Ministerstvem zdravotnictví.

Organizace pro sociální pojištění (The General Organization for Social Insurance) dohlíží na bezpečnostní podmínky při práci a garantuje odškodnění zaměstnancům a jejich rodinám, bez ohledu na jejich národnost, za trvalou nebo dočasnou neschopnost pracovat a to z důvodů nemoci, poranění či mateřství. GOSI se také stará o vyplácení důchodů a dávek v případě úmrtí.

V oblasti vzdělání, Saúdská Arábie nikdy nešetřila na provádění bezplatného vzdělávání. Rovnost je kladena mezi mužské a ženské vzdělávání, které, kromě školek, striktně rozděluje obě pohlaví, jako je tomu ostatně i v jiných oblastech saúdského života. Studium je rozděleno do tří etap, přičemž primární fáze trvá šest let a je zakončena zkouškami a střední a sekundární trvají tři roky. Těm, kteří nechtějí

pokračovat až do sekundární fáze, nabízí Saúdská Arábie možnost studovat vyšší odborné školy zaměřené na pedagogiku, technické dovednosti, zemědělství apod.⁴⁶

5.2 Neropný průmyslový sektor

5.2.1 Zemědělství a využívání půdy

Vzhledem k tomu, že většina země Saúdské Arábie je poušť, neúrodné hory, štěrkové plošiny a písečné duny, hlavní živobytí pro většinu obyvatelstva tvořilo, tradičně, nomádství, chování velbloudů, ovcí a koz. Obživné zemědělství bylo vykonáváno ve Východní provincii v rozsáhlých oázách Al-Hasa a Qatif, stejně jako i v menších oázách v celé zemi. Kultivace byla intenzivní v jihozápadních vysočinách a rybolov byl charakteristický pro pobřeží Rudého moře i Perského zálivu. Mekka a Medína získávaly příjmy z hadždže. Obchod byl důležitý po celé zemi, hlavně ale pro malé přístavy a překládková centra jako Burayda a Unyza v oblasti Nadžd.⁴⁷

Zemědělství se ale postupem času stalo jedním z největších a nejúspěšnějších ekonomických sektorů v zemi, od roku 1970 vyrostlo až na roční míru 8,7 % HDP země. Dnes zemědělství odpovídá za 9,4 % saúdského HDP. Cesta za ekonomickou soběstačností byla v zemi opravdu úspěšná - v roce 1995 dosáhla 68 % v domácí spotřebě kuřat, 85 % ve spotřebě domácí zeleniny, 66 % ve spotřebě domácího ovoce a 46 % červeného masa. V roce 1998 produkovala země 816 000 tun mléčných výrobků a 397 000 tun drůbežího masa ročně.

Obdělávaná půda vzrostla z 149 696 hektarů z roku 1975 na 6 milionů hektarů v roce 2000. Tento proces expanze kultivované půdy je spojen s pěstováním plodin, jako jsou datle, rýže, kukuřice, vojtěška, proso, pšenice a palmové sazenice a od počátku je již iniciován vládou.

Objem výroby datlí dosáhl 735 milionů tun v roce 2000, čímž se z království stal největší pěstitel datlí ve světě. V té době měla země již něco kolem 18 milionů datlových palm. Pěstování datlovníků se snížilo ve prospěch pšenice, čiroku, kukuřice, vína, rajčat, cibule a dalších druhů ovoce a zeleniny, ale i přesto zůstávají datle jediným základním plodem dostatečně uspokojujícím místní poptávku.

V roce 2000 bylo vyprodukováno 1 787 542 tun pšenice a 2 170 794 tun obilovin. A jako tomu je i u datlovníků, i zde nadměrné používání vzácných

⁴⁶ FACEY, W. *The Story of the Eastern Province of Saudi Arabia*. London : Stacey International, 1994, 2000, s. 105-114.

⁴⁷ MATTAR, P. *The Encyclopedia of the Modern Middle East and North Africa (Volume 3)*. 2. vyd. Farmington Hills : Thomson Gale, a part of The Thomson Corporation, 2004, s. 1996.

podzemních vod na pěstování pšenice nezůstává bez povšimnutí, a proto se produkce této plodiny v poslední době snížila. Je nutné poznamenat, že voda, na základě které vyprodukuje země 1 bochník chleba, je dvakrát tak dražší jak samotný bochník chleba.

V oblasti masné výroby je Saúdská Arábie domovem společnosti Al Safi Dairy Farm nacházející se na jihovýchodě Haradu, která je největší integrovanou farmou ve světě. Vlastní kolem 29 000 kusů holštýnského hovězího dobytka a produkuje 125 milionů litrů vysoce kvalitního mléka ročně. K vedení těchto rozsáhlých farem je též potřeba obrovské množství vody... a voda je stále zdarma! Pro představu: dospělá kráva spotřebuje 120 litrů vody za den - za své napojení a za vodu proudící v chladičích a k tomu vyprodukuje kolem 40 kg odpadu, který musí být vždy včas odstraněn, aby nedošlo ke znečištění podzemních vod.

5.2.2 Těžební průmysl

Těžební průmysl zabírá přední postavení ve strategii saúdské vlády s cílem rozvětvení ekonomické základny země. Saúdská Arábie je domovem největších nerostných ložisek na Blízkém východě, odhaduje se, že je zde přes 20 milionů tun zlaté rudy, 60 milionů tun mědi, 10 miliard tun fosfátů a obrovská škála průmyslových nerostů a hornin. Těžební odvětví se má stát druhým největším zdrojem vládního příjmu během následujícího desetiletí.

Dalším katalyzátorem pro investování soukromého sektoru do těžebního odvětví byl vznik Saudi Arabian Mining Company v roce 1997, která přispěla k rozšíření zásob vody, elektřiny a telekomunikací do vzdálených oblastí, kde se nerostná ložiska nacházejí. Integrovaná těžební a dopravní politika byla vládou „odhalena“ v roce 2000.

Mezi nerosty a horniny, které se v Saúdské Arábii vyskytují, se řadí: čedič, bauxit, měď, dolomit, jíly, živce, granát, zlato, žula, sádra, vysoce kvalitní křemičitany písek, vápenec, hořčík, mramor, fosfát, stříbro nebo např. zeolit.

Veškerá těžba má však vážné důsledky na životní prostředí z hlediska narušení půdního povrchu, zvýšeného výskytu prachu a znečištění půdy a vody.

5.2.3 Doprava a komunikace

Síť asfaltových silnic a dálnic má v Saúdské Arábii délku dohromady asi 45 000 km. Zemědělská síť silnic je ještě rozsáhlejší, má kolem 95 900 km. Saúdská Arábie je jedinou zemí na Arabském poloostrově, kde se lze setkat s železničním systémem. Ten tvoří trať mezi Damámem a Rijádem o 571 km a trať o 300 km mezi

Rijádem a Hofúfem. Nedávno byla postavena trať o délce 237 km mezi Damámem a Džubailem, která spojuje průmyslová města a přístavní oblast. K tomu všemu vláda pracuje na stavbě železniční trati o délce 400 km mezi Mekkou, Medínou a Arafatem. V plánu je i postavení trati mezi Medínou, Hajlem a Rijádem.

Saúdská Arábie má 8 hlavních přístavů se 183 moly, čímž zaujímá pozici země s největší přístavní sítí na Blízkém východě. Země ročně obdrží 12 000 lodí a je schopna přijmout 183 lodí najednou. Džidda je největším přístavem v zemi a 80 % dovezených potravin projde na cestě do ostatních částí království právě přes tento přístav.⁴⁸

5.2.4 Saudizace

V soukromém sektoru Saúdské Arábie pracuje 500 000 Saúdských Arabů, což je pouhých 8 % z celkově zaměstnaných lidí v soukromém sektoru. Zbytek je tvořen cizinci. Vláda prostřednictvím tzv. saudizace, chce nahradit zahraniční pracovní sílu domácími pracovníky a tím zvýšit počet saúdských zaměstnanců na 30 %. Dalším důvodem k podporování této strategie je narůstající nezaměstnanost, která je výsledkem rapidního populačního růstu. Výše nezaměstnanosti saúdské populace dosahuje 25 %.

K dosažení procesu saudizace plánuje Ministerstvo práce vytvořit do tří let pro saúdské obyvatele 30 000 nových pracovních míst v odvětví služeb. I když se tento a další naplánované změny zdají být nemožné a vzhledem k tomu, že vláda nemůže a neovládá veškeré dění ve firmách, tak ve většině případů i nemožné jsou, je saudizace na některých místech již úspěšná. Např. v Saudi Airlines je téměř 100 % pracujících saúdskoarabské národnosti a to samé platí i pro oblast bankovníctví a cestovního ruchu.⁴⁹

⁴⁸ VINCENT, P. *Saudi Arabia : An Environmental Overview*. London : Taylor & Francis Group, 2008, s. 39-42.

⁴⁹ MAISEL, S., SHOUP, J. A. *Saudi Arabia and the Gulf Arab States today : an encyclopedia of life in the Arab States (Volume 2)*. Westport, Connecticut : Greenwood Press, 2009, s. 396.

Tabulka č. 2: Základní makroekonomické ukazatele za posledních 5 let⁵⁰

Rok	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011*
Inflace (spotřebitelské ceny)	0,7	1,9	6,5	9,9	5,1	5,3	5,1
Míra růstu životních nákladů v % (1999 = 100)	0,7	1,8	6,0	16,5	22,4	28,9	N/A
Míra nezaměstnanosti v %	13,0	12,0	11,0	9,8	10,0	10,1	N/A

(*) = oficiální odhad, N/A = Not Available

Inflační tlaky způsobené především situací na zahraničních finančních trzích a podpořené reakcí domácí ekonomiky byly hnacím motorem inflace v roce 2008, která v průměru dosáhla rekordních 9,9 %. V následujícím roce se podařilo inflaci snížit mírně nad hranici 5 %. V současném vývoji vykazuje míra inflace mírný nárůst, což je způsobeno především zdražováním potravin, služeb a nákladů na bydlení. V roce 2010 byla inflace 5,3 %, na konci roku 2011 se odhaduje průměrná inflace ve výši 5,6 %.

Zdražování potravin v posledních letech je také přisuzován prudký nárůst indexu životních nákladů, kde rozdíl mezi rokem 2005 a 2010 je celých 28,2 %.

Co se týká nezaměstnanosti, určit její míru je obtížné, neboť přístup není jednotný. Většinou se uvádí mírou nezaměstnanosti mužské populace a liší se dle zdrojů. Zatímco optimistické odhady hovoří o 7 %, některé nezávislé zdroje uvádí až 25 % nezaměstnanost.

5.2.5 Turismus

Saúdská Arábie přitahuje cizí turisty dlouho let, díky tomu, že je kolébkou islámu, arabského jazyka a oplývá bohatstvím ve formě ropy. Království zahrnuje mnoho míst, které by oko turistů rádo objevilo a je zde mnoho aktivit, které by člověk měl vyzkoušet. Pro cestovatele je místem, kde se střetávají tradiční aspekty s moderními. I když je docela náročné se do země i dnes dostat, průměrně Saúdskou Arábii navštíví více než 6 milionů lidí. 2,5 milionů z toho jsou poutníci, poté byznysmeni, Arabové a obyvatelé zemí GCC (Gulf Cooperation Council). Od roku 1998 saúdská vláda dovoluje zahraničním turistickým organizacím posílat na turistické vízum malé skupiny. Tento krok má napomoci lepšímu porozumění světa této zemi. Kolem 5 000 turistů z Evropy, Japonska, USA a Austrálie tedy ročně do země přicestuje pod tzv. „Objevte Saúdskou Arábii“ programem. Avšak podprůměrně vyvinutá

⁵⁰ Saúdská Arábie: Základní makroekonomické ukazatele za posledních 5 let [online]. Praha : Nexus Group, 2011 [cit. 2. ledna 2012]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/saudska-arabie-ekonomicka-charakteristika-zeme/4/1001052/#sec2>>.

infrastruktura země dokazuje, že království ještě není připraveno na větší počet zahraničních turistů. Nízká kvalifikace v oblasti pohostinství a turistického průmyslu doposud vedla v roce 2001 k založení University Prince Sultána pro turistický a hotelový management (Prince Sultan College for Tourist and Hotel Management).

Turismus je v Saúdské Arábii však pořád pouhým experimentem. Kdykoliv mohou být veškeré snahy o pokrok v tomto směru zastaveny. Na druhé straně však rozvoj v této oblasti může znamenat výrazné snížení nezaměstnanosti - turistický průmysl nabízí velké množství nových pracovních míst.

Největší popularity v zemi se dočkává historické a moderní město Džidda, plážové resorty u Rudého moře a Perského zálivu, pohoří Asir, hora Abha a trosky Nabatean. Jen Abha každoročně vydělá 50 milionů dolarů a navštíví ji 500 tisíc Saúdů ročně. I když se někteří Saúdové o dovolené vypraví za hranice království, skoro 70 % populace zůstává na prázdniny v zemi.

Hotelový sektor ekonomiky se vysoce rozvíjí, aby uspokojil vysokou poptávku. Hotely jsou většinou součástí mezinárodních hotelových řetězců a jsou vedeny cizinci. Nejvíce hotelů je ve městech Abha, Khamis Mushayit, Nimas.

Magnetem pro domácí turistiku se také staly letní festivaly organizované po celé zemi, největším a nejdelším festivalem je Abha Summer Festival trvající 8 týdnů.⁵¹

5.3 Ropný průmysl

Ropa, její rafinovaná forma a její vedlejší produkty jsou primárním exportním zbožím Saúdské Arábie a dalších států GCC (Gulf Cooperation Council).

Chemické složení ropy se liší region od regionu a musí být standardizováno do dobře definované směsi látek předtím, než je ropa dále rafinována a zpracovávána do paliv, maziv a látek jako je benzín a petrolej. Saúdská ropa inklinuje k tomu být lehká, ale bohatá na síru.⁵²

Ropu podle její gravitace - čím větší číslo, tím lehčí stupeň, ohodnocuje společnost API (American Petroleum Institute). Těžší stupně ropy vyžadují více energie na rafinaci než lehčí a zároveň jsou určeny k výrobě těžších a levnějších produktů.

⁵¹ MAISEL, S., SHOUP, J. A. *Saudi Arabia and the Gulf Arab States today : an encyclopedia of life in the Arab States (Volume 2)*. Westport, Connecticut : Greenwood Press, 2009, s. 428-430.

⁵² MAISEL, S., SHOUP, J. A. *Saudi Arabia and the Gulf Arab States today : an encyclopedia of life in the Arab States (Volume 1)*. Westport, Connecticut : Greenwood Press, 2009, s. 335.

Cena ropy na Blízkém východě je nejnižší na světě a v rámci zemí této oblasti má zcela nejnižší cenu Saúdská Arábie a nejvyšší, kvůli vyšším nákladům za vrtání na moři, drží Spojené arabské emiráty. Většina ropy Blízkého východu je prodávána skrze dlouhodobé kontrakty mezi národními ropnými společnostmi a přímými spotřebiteli (např. ExxonMobil, AGIP, Chevron Texaco atd.). Cena této ropy je hlavním zdrojem informací pro důležité výrobce k určení ceny jejich ropy a samozřejmě s příslušnou kvalitou, stupněm a vzdáleností, na kterou má být ropa dovezena a časem, který dovoz trvá, se ceny upravují.

Ke spotřebiteli ulehčují dopravu ropovody a tím pádem i snižují cenu za transport. Ropovody směřující ze Zálivu do Středozemního moře se staly příčinou mnoha politických problémů. Např. Transarabský ropovod, který začíná v Iráku a vede přes Saúdskou Arábii až do Rudého moře, byl uzavřen, když Irák vpadl do Kuvajtu v roce 1990. Hlavním ropovodem je East West Arabian ropovod (Petroline), který měří 1 200 km a jeho denní přepravní kapacita je 4,8 milionů barelů za den.⁵³

Ekonomika je těžce závislá na produkci ropy. Ropa poskytuje více než 90 % exportní hodnoty a 75 % vládních příjmů. Saúdská Arábie má 25 % zásob ropy z celého světa. Ekonomika je otevřena soukromým investorům, ale vláda stále hraje významnou roli. Království je závislé na zahraničních pracovních silách, které tvoří kolem 20 % populace.⁵⁴

5.3.1 Historie těžby ropy

V roce 1923 Novozélandčan major Frank Holmes, jednající jménem britského syndikátu, získal povolení od krále Abdul Azize ibn Saúda k hledání ropy a nerostů ve Východním regionu Saúdské Arábie. Tato první ropná koncese však neměla úspěch, protože syndikát nebyl schopen zajistit zájem jakékoli firmy, aby investovala své peníze do tohoto objevování. Král přesto čekal ještě celé tři roky, než povolení zrušil.

V roce 1930 se v zemi kvůli světové recesi snížil i počet poutníků a král byl nucen potýkat se se značným propadem v příjmu státu. Proto pozval do země bohatého amerického podnikatele Charlese R. Crana a výsledkem byla dohoda spočívající ve vyslání důlního inženýra do země za účelem posouzení stavu saúdských vod, nerostů

⁵³ MATTAR, P. *The Encyclopedia of the Modern Middle East and North Africa (Volume 3)*. 2. vyd. Farmington Hills : Thomson Gale, a part of The Thomson Corporation, 2004, s. 1828-1830.

⁵⁴ GALL, T. L., GALL, S. B. *Junior Worldmark Encyclopedia of the Nations (Volume 8)*. 5. vyd. Farmington Hills : Gale, a part of Cengage Learning, 2007, s. 153-154.

a ropy. V roce 1931 se do Džiddy dostavil Karl Twitchell a po rozsáhlém průzkumu odevzdal králi zprávu informující o geologickém ropném seskupení v oblasti Dahránu. O saúdskou potenciální ropu se začala zajímat i americká firma Social (Standard Oil Company of California), která v roce 1933 získala od krále šedesátiletou koncesi na průzkum a těžbu ropy v zemi.⁵⁵ Za 50 000 liber a roční poplatek 5 000 liber mohla společnost těžít ropu na území o rozloze přes 900 000 km², které bylo posléze rozšířeno. Každá vytěžená tuna ropy přinesla království navíc poplatek čtyři šilinky.⁵⁶

Později, v roce 1938, Casoc (California Arabian Standard Oil Company), dceřiná společnost Social, náhodně narazila na ropu v oblasti Dammam Dome a od té doby již bylo evidentní, že saúdskoarabská východní ropná pole jsou jedny z největších ve světě. Pro Saúdskou Arábii započala ropná éra, která se stala hlavním zdrojem financí, úspěchu i bohatství.⁵⁷

Po bájném objevení ropy v roce 1938 se vztahy s Američany ještě upevnily. Vzhledem k tomu, že saúdskoarabská vybavenost byla téměř nulová, chyběly jim technické schopnosti i organizační zkušenosti, požádala Saúdská Arábie Casoc o přátelskou pomoc. Casoc dovezl vlastní lidi, vybudoval nemocnice, veřejné zdravotnické programy, zemědělské projekty a i vlastní dopravní systém.

V roce 1944 se společnost Casoc přejmenovala na Arabian American Oil Company (Aramco).⁵⁸

Druhá světová válka zpomalila rozsáhlou produkci ropy až do konce 40. let. Úroveň produkce dosáhla 0,5 milionu barelů za den v roce 1948, v roce 1955 byla dvojnásobná a v roce 1968 dosáhla 3,5 milionů barelů za den.⁵⁹

Těžební náklady na tunu ropy byly, vzhledem k výhodným přírodním podmínkám Saúdské Arábie a levné arabské pracovní síle, 1,7 dolarů, zatímco v USA dosahovaly 18 dolarů. Rovněž i čistý zisk z barelu ropy byl pro Aramco 1,10 dolaru, zatímco odvody za každý vytěžený barel činily pouze 21 centů. Větší zisky z těžby ropy tak byly směřovány hlavně podílníkům Aramca.

⁵⁵ VINCENT, P. *Saudi Arabia : An Environmental Overview*. London : Taylor & Francis Group, 2008, s. 40.

⁵⁶ BOUČEK, J. *Saúdská Arábie*. 1. vyd. Praha : Libri, 2005, s. 28.

⁵⁷ VINCENT, P. *Saudi Arabia : An Environmental Overview*. London : Taylor & Francis Group, 2008, s. 40-41.

⁵⁸ FACEY, W. *The Story of the Eastern Province of Saudi Arabia*. London : Stacey International, 1994, 2000, s. 91-92.

⁵⁹ MATTAR, P. *The Encyclopedia of the Modern Middle East and North Africa (Volume 3)*. 2. vyd. Farmington Hills : Thomson Gale, a part of The Thomson Corporation, 2004, s. 1996.

Nárůst příjmů z ropy nastal pro Saúdskou Arábii v prosinci 1950, kdy byla Královskými dekrety zavedena daň z příjmu na zisky zahraničních společností a byl podepsán nový kontrakt se společností Aramco spočívající jednak v samotném zvýšení daně z vytěžené ropy a dále v dělení zisku 50 na 50. Avšak i když touto smlouvou saúdská ekonomika vstoupila do období rapidního rozvoje, příjmy Aramca stále převládaly nad příjmy saúdskými. Důvodem bylo, „... že se dělily pouze zisky z prodeje surové ropy filiálkám amerických společností za tzv. stanovenou cenu, udržovanou na nízké úrovni, a zisk z dopravy a rafinace ropy šel nedílně do pokladny ARAMCO“.⁶⁰

Saúdská veřejnost si stále více uvědomovala závislost země na americké ropné společnosti a začala proto usilovat o posílení vlivu Saúdské Arábie na fungování Aramca. Aramco si tuto skutečnost dobře uvědomovala, a proto zaujala pozici tzv. politiky integrace, v rámci které zahájila pracovní programy pro Saúdy, jako proces začleňování nezkušených Saúdů do ropného procesu. Jejich počet postupně vzrostl ze 134 zaměstnanců roku 1950 na 3 061 roku 1959.

Nehledě na ropné bohatství se Saúdská Arábie, díky marnotratnému hospodaření královské rodiny, zařadila mezi nejzaostalejší země Blízkého východu. „Její národní důchod na jednoho obyvatele činil po roce 1952 přibližně 45 dolarů, zatímco v Egyptě to bylo 100 dolarů.“⁶¹

Začátkem 80. let produkovala Saúdská Arábie již 10 milionů barelů denně. Počet se snížil na méně než 4 miliony barelů denně kvůli snížení poptávky po ropě ve světě. S novým stoletím se produkce opět zvýšila a to na více než 8 milionů barelů za den a Saúdská Arábie se stala největším světovým vývozcem ropy.

Ropa naprosto přetransformovala saúdskou ekonomiku. Před ropou bylo vznikající království chudým státem, vysoce závislým na příjmech z hadždže (pouť do Mekky) a od nalezení ropy se Saúdská Arábie stala vysoce rozvinutým sociálním státem. V 80. letech se království pustilo do rozsáhlé industrializace, zaměřující se na petrochemický průmysl a další intenzivní energetické programy, které měly nejlépe využít lokálně rafinované ropy nebo plynu pro paliva. Malé přístavy Al-Jubail a Yanbu byly vybrány jako doplňkové lokality pro nová průmyslová města. Ostatní úsilí o industrializaci se vkládalo do oblasti dovozu a silně dotovaných zemědělských programů.⁶²

⁶⁰ BOUČEK, J. *Saúdská Arábie*. 1. vyd. Praha : Libri, 2005, s. 32.

⁶¹ BOUČEK, J. *Saúdská Arábie*. 1. vyd. Praha : Libri, 2005, s. 35.

⁶² MATTAR, P. *The Encyclopedia of the Modern Middle East and North Africa (Volume 3)*. 2. vyd.

5.3.2 Saúdskoarabská ropná společnost Saudi Aramco

Saudi Aramco je největší světovou firmou produkující ropu a zároveň je hlavním pilířem saúdské ekonomiky. Svůj název přijala tato firma v roce 1980, kdy se stala vlastníkem veškerého jmění a práv Aramca na území království a společnost Aramco byla přejmenována na Saudi Aramco.

Společnost sídlí v Dahránu a ovládá všechna ropná a plynová pole Východní provincie, která jsou ve vlastnictví saúdské vlády. Zároveň je i významným zaměstnavatelem pro celou Východní provincii. Své ropné operace rozděluje mezi jižní oblast, která je ovládána z Abqaiqu a severní oblast, která je spravována z Ras Tanury. Celý proces průzkumu, vrtání, rafinace a nakládání vyžaduje tu nejmodernější ropnou technologii a s tím související vyškolené zaměstnance. Saudi Aramco disponuje vlastní správou i vzdělávacími programy. Hlavním dodavatelem vyškolených pracovních sil v oblasti ropného průmyslu je King Fahad University of Petroleum and Minerals v Dahránu, která připravuje Saúdské Araby na své role v ropném průmyslu.⁶³

Rozsah výroby Saudi Aramca je těžko popsatelný, „... ale odhaduje se, že za jeden den vyprodukovaná hrubá ropa by vystačila jednomu rodinnému autu udělat 48 okružních jízd mezi Zemí a Marsem“.⁶⁴

Abychom lépe porozuměli současné situaci, ve které se tato mezinárodně úspěšná firma nachází, je potřeba uvědomit si, v jaké situaci se ropné zdroje Saúdské Arábie nachází.

5.3.3 Saúdskoarabské ropné zdroje

Odhady prokazatelných zásob ropy se výrazně liší v závislosti na tom, zda-li jsou poskytovány státními úřady či soukromými agenturami. Důležitou roli při určování zásob a produkce ropy též hraje faktor, zda se vychází z *crude oil* - surové ropy, či z *oil*, který zahrnuje jak surovou ropu, tak i vše, co s ropou vytéká a dá se též zpracovat - tzv. kondenzáty zemního plynu (NGL). Celková produkce ropy se zvyšuje právě díky tomu, že se zvyšuje NGL.

Farmington Hills : Thomson Gale, a part of The Thomson Corporation, 2004, s. 1996.

⁶³ FACEY, W. *The Story of the Eastern Province of Saudi Arabia*. London : Stacey International, 1994, 2000, s. 120.

⁶⁴ VINCENT, P. *Saudi Arabia : An Environmental Overview*. London : Taylor & Francis Group, 2008, s. 41.

Na základě informací poskytnutých Velvyslanectvím České republiky v Rijádu⁶⁵, navíc součástí strategie Saúdské Arábie je nezveřejňovat data o přesném množství zásob surové ropy na svém území, což slouží jako jeden z nástrojů regulace ceny ropy. Reálné zásoby ropy se tak pohybují v širokém rozmezí 210-275 miliard barelů. Postupně však dochází k objevování a rozvoji nových nalezišť (Mabruk, Dirwazah v roce 2007), což pouze umocňuje dojem, že zde existuje ještě velké množství neobjevené ropy. Hovoří se až o dalších 200 miliard barelů. Nejvýznamnější ropná naleziště se dnes nacházejí na východním pobřeží SAK. Je však nutno poznamenat, že část ropných nalezišť obsahuje tzv. „těžkou“ ropu, kterou nelze efektivně těžít pomocí současné technologie. Zajištění těžby vyžaduje investice v řádech miliard USD po dobu 25-30 let.

Tabulka č. 3: Světové zásoby ropy⁶⁶

Místo	Stát	Zásoby ropy v mil. barelů
1.	Saúdská Arábie	262 600
2.	Venezuela	211 200
3.	Kanada	175 200
4.	Írán	137 000
5.	Irák	115 000
6.	Kuvajt	104 000
7.	Spojené arabské emiráty	97 800
8.	Rusko	60 000
9.	Libye	46 420
10.	Nigérie	37 200
11.	Kazachstán	30 000
12.	Katar	25 380
13.	Spojené státy americké	20 680
14.	Čína	20 350
15.	Brazílie	12 860

Tabulka č. 3 s daty americké zpravodajské služby Central Intelligence Agency (CIA) uvádí prvních patnáct států, které mají největší potvrzené zásoby ropy (v *crude oil*). (Potvrzená zásoba je takové množství ropy, které je s vysokým stupněm přesnosti odhadnuta na základě geologických analýz a inženýrských dat a může být využita pro komerční těžbu. Vychází se ze známých nalezišť a z ekonomických podmínek v době

⁶⁵ Informace poskytnuty z e-mailové korespondence od pana Petra Vlka, pracovníka Velvyslanectví České republiky v Saúdskoarabském království.

⁶⁶ *Country Comparison: Oil - proved reserves* [online]. Langley : Central Intelligence Agency, 2011 [cit. 13. října 2011]. Dostupný z WWW: <<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/rankorder/2178rank.html>>.

odhadu.) Jak vyplývá z údajů, které byly zveřejněny k 1. lednu 2011, Saúdská Arábie vlastní 262 600 milionů barelů ropy a zaujímá tak prvenství ve světových ropných zásobách.

5.3.4 Saúskoarabská ropná produkce

Těžební kapacita Saúdské Arábie se v posledních třech letech zvýšila na 12,5 milionů barelů ropy za den, avšak průměrná denní produkce nepřekročila 9 milionů barelů. V roce 2010 dosahovala průměrná denní produkce ropy jen 8,2 milionů barelů za den. V první polovině roku 2011 však produkce ropy narůstala až na průměrnou hodnotu 8,9 milionů barelů za den. Nárůst těžby byl způsoben výpadkem dodávek z Libye, na který SAK dokázala pružně reagovat zvýšením produkce o cca 0,9 milionů barelů za den. SAK nemá zájem na dlouhodobě vysokých cenách ropy, neboť by tyto ceny způsobily recesi hlavních odběratelů a snížily jejich poptávku po ropě. Celosvětová recese by se projevila zpětně i snížením přímých zahraničních investic do petrochemického průmyslu v SAK.

Tabulka č. 4: Světová produkce ropy⁶⁷

Místo	Stát	Produkce ropy v barelech za den
1.	Saúdská Arábie	10 520 000
2.	Rusko	10 130 000
3.	Spojené státy americké	9 688 000
4.	Čína	4 273 000
5.	Írán	4 252 000
6.	Kanada	3 483 000
7.	Mexiko	2 983 000
8.	Spojené arabské emiráty	2 813 000
9.	Brazílie	2 746 000
10.	Nigérie	2 458 000
11.	Kuvajt	2 450 000
12.	Irák	2 408 000
13.	Venezuela	2 375 000
14.	Evropská unie	2 276 000
15.	Norsko	2 134 000

Tabulka č. 4 obsahuje data uveřejněná opět americkou zpravodajskou službou CIA a uvádí prvních patnáct států s největší produkcí ropy (v *oil*). Jak vyplývá z údajů,

⁶⁷ *Country Comparison: Oil - production* [online]. Langley : Central Intelligence Agency, 2011 [cit. 13. října 2011]. Dostupný z WWW: <<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/rankorder/2173rank.html>>.

které byly zveřejněny v roce 2010, Saúdská Arábie denně produkuje 10 520 000 barelů ropy a zaujímá tak prvenství ve světové ropné produkci.

Z produkce roku 2010 bylo na vývoz určeno průměrně 5,8 miliard barelů ropy, zbylá necelá 1/3 produkce pokrývá domácí poptávku. Z hlediska vývozu bylo v roce 2010 64 % surové ropy dopraveno na asijský trh (Čína, Japonsko, Jižní Korea, Indie, SAE). USA v současnosti dovážejí 18 % saúdské ropy a EU pouze 10 %. Situace ve vývozu zpracované ropy je obdobná, až na USA, které zpracovanou ropu z SAK téměř nedováží. V 1. polovině roku 2011 se export zvýšil v průměru na 7 milionů barelů za den (nahrazení libyjského výpadku).

Saúdskoarabské království patří k největším spotřebitelům ropy na Blízkém východě. V roce 2009 SAK spotřebovala 2,4 milionů barelů ropy za den, což je 50 % nárůst spotřeby od roku 2000. Podíl domácí spotřeby ropy na celkové hrubé spotřebě energií je cca 70 %. Růst spotřeby je stimulován převážně růstem saúdské ekonomiky a jejími stoupajícími energetickými nároky, zejména v souvislosti s plánem diverzifikace národního hospodářství a snížení závislosti na dovozech průmyslového zboží. Významnou měrou ke spotřebě ropy přispívá spalování surové ropy. Při současném tempu nárůstu spotřeby elektrické energie by v roce 2030 mohla spotřeba ropy dosáhnout až 8 miliard barelů za den, pokud nedojde k jejímu nahrazení alternativními (obnovitelné zdroje a jádro) zdroji a ke zvýšení energetické účinnosti při transportu, uchovávání a spotřebě elektrické energie.

5.3.5 Hlavní ropná naleziště

GHAWAR (suchozemské) - největší světové naleziště ropy se zbývající zásobou 70 miliard barelů ropy. Nachází se ve Východní provincii SAK. Naleziště je dlouhé téměř 230 km a široké 20 km. Těžba ropy začala v roce 1951 a původní rezervy byly odhadovány na 100 miliard barelů. Od roku 1959 se pro udržení tlaku v ropných vrtech používá zemní plyn a voda (0,5 milionů barelů za den). Dnešní denní produkce je cca 5 miliard barelů arabské lehké ropy, což tvoří 65 % celkové produkce SAK. V důsledku trvalého poklesu tlaku v nalezišti se od roku 2013 počítá s využitím CO₂, který by měl být ve velkých množstvích vpouštěn do země. Ropa se přepravuje 7 ropovody do terminálu v Ras Tanuře, odkud putuje tankery k cílovým zákazníkům. Část ropy putuje na západní pobřeží SAK do terminálu Yanbu prostřednictvím „východo-západního“ ropovodu, který slouží jako jediná spojnice mezi Rudým mořem a Perským zálivem.

SAFANIYA (podmořské) - dodnes není znám přesný geografický rozsah naleziště ani stav rezerv. Na základě množství produkce se Safaniya stala v roce 2007 třetím největším světovým nalezištěm ropy a vůbec největším podmořským nalezištěm se současnou produkční kapacitou 1,5 milionů barelů za den. Naleziště se nachází na dně Perského zálivu poblíž hranic s Kuvajtem. Těžba probíhá od roku 1957 a produkce kolísá v rozmezí 1-3 milionů barelů za den.

KHURAIIS (suchozemské) - nově otevřené naleziště o rozloze 2 890 km², rozprostírající se 150 km JV od Rijádu. Těžba začala v 2. polovině roku 2009 a dnešní produkce dosahuje 1,2 milionů barelů za den. Vedle ropy zde existují také naleziště asociovaného zemního plynu, který bude dopravován plynovodem na západní pobřeží a sloužit k výrobě elektřiny.

SHAYBAH (suchozemské) - naleziště rozkládající se poblíž hranice se Spojenými arabskými emiráty a otevřené v roce 1998. Rezervy byly odhadnuty na 14 miliard barelů, z nichž je však pouze ½ těžitelných. Vedle ropy se zde nachází velké množství asociovaného zemního plynu. Ropa se vede ropovodem ke zpracování do Abqaiqu a odsud posléze do terminálu v Ras Tanuře. SAK v současné době plánuje investovat do zvýšení kapacity produkce ropy v tomto nalezišti z 0,5 milionů barelů za den na 0,75 milionů barelů za den a do výstavby zařízení na oddělování plynu od ropy.

Ostatní naleziště produkují méně než 0,5 milionů barelů za den, jmenovitě se jedná o: Quatif, Zuluf, Abqaiq, Nu'ayyim, Khursaniyah a oblast neutrální zóny mezi SAK a Kuvajtem. Nově se mezi hlavní naleziště zařadí MANIFYA (podmořské), které by mělo od roku 2013 dodávat na světové trhy téměř 1 milion barelů ropy za den. V oblasti neutrální zóny mezi Kuvajtem a SAK se odhadují zásoby ropy na 5 miliard barelů, kterou však oba státy sdílejí. V této oblasti státy plánují společně navýšit na 0,63 milionů barelů za den. V roce 2010 byly objeveny čtyři nová ropná pole (2 000 barelů za den) a šest rezervoárů v současných nalezištích, ovšem jejich těžební kapacita je zanedbatelná.⁶⁸

Pokud bychom chtěli časově vymezit dobu existence ropných zdrojů Saúdské Arábie, je nutno konstatovat, že je to obtížné. Důvodem je, že při výpočtech můžeme vycházet pouze ze zásob známých nalezišť a že nelze říci, jak se bude vyvíjet spotřeba ropy v budoucnu. BERÁNEK ve své knize uvádí: „*Na Blízkém východě se nachází přibližně 63 % zjištěných světových zásob ropy, z toho 25 % - tedy v absolutních číslech*

⁶⁸ Informace poskytnuty z e-mailové korespondence od pana Petra Vlka, pracovníka Velvyslanectví České republiky v Saúdskoarabském království.

zhruba 261 miliard barelů - leží na území Saúdské Arábie. Při podobném tempu produkce, které království v posledních letech udržovalo, mu tyto zásoby vydrží přibližně 75 let.⁶⁹ Pokud přihlédneme k odhadům zásob ropy publikovaných CIA k 01/2011 (viz tabulka č. 2: Světové zásoby ropy) a budeme předpokládat, že v budoucnu k žádným dalším objevům nových nalezišť v SAK nedojde, a pokud použijeme těžbu ropy publikovanou v roce 2010 (viz tabulka č. 3: Světová produkce ropy), tak za předpokladu, že těžba zůstane konstantní, dojdeme k závěru, že saúdskoarabské ropné zdroje vydrží přibližně 68,5 let (262 600 mil./10,5 mil. = 25 009 dní).

Vzhledem k situaci, ve které se země nachází, je zřejmé, že cesta ropy není cestou budoucnosti. Saudi Aramco však tuto problematiku a veškeré „potíže“ a změny, které s ní souvisejí, již dávno řeší ... a oficiálně se k tomuto problému například vyjádřil prezident Aramca Khalid A. Al Falih na semináři Saudi Aramco Management Development, 19. května roku 2011. Al Falih řekl, že se společnost nyní zaměří na obnovitelné zdroje energie, speciálně na energii sluneční. Aramco se podle Al Faliha má do pěti let zásadně změnit, a to již kvůli staré generaci lidí, kteří pracují ve společnosti od samých počátků a odejdou do důchodu. Nová generace proto jaksi přináší a přinese do společnosti nové vize, nápady, naděje a tím pádem i možnosti ubírat se i jiným směrem.⁷⁰

Podle oficiálních internetových stránek Saudi Aramca jeho vedení věří, že obnovitelné zdroje energie budou hrát důležitou roli v plnění narůstajících poptávek po energii. Avšak ropa bude nadále ovlivňovat životy celého lidstva. Používáním inovačních technologií bude Aramco využívat ropných zdrojů lépe a efektivněji, tím pádem i s menšími zásahy do životního prostředí.⁷¹

5.3.6 Obnovitelné zdroje Saúdské Arábie

Tomuto tématu se dnes ekonomické magazíny, a nejen ty, věnují nadmíru. Jak bylo již výše zmíněno, ropa není obnovitelným zdrojem energie a tudíž se i v jejím

⁶⁹ BERÁNEK, O. *Saúdská Arábie : mezi tradicemi a moderností*. 1. vyd. Praha : Volvox Globator, 2007, s. 65.

⁷⁰ ABOUD, L. J. *CEO Shares ATP Vision on D.C. Trip* [online]. Dhahran : Saudi Aramco, 1. června 2011 [cit. 17. září 2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.saudiaramco.com/en/home.html#news%257C%252Fen%252Fhome%252Fnews%252Flates-t-news%252F2011%252Fceo-shares-atp-vision-on-d-c--trip.baseajax.html>>.

⁷¹ *Future of energy* [online]. Dhahran : Saudi Aramco, 1. června 2011 [cit. 17. září 2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.saudiaramco.com/en/home.html#our-vision%257C%252Fen%252Fhome%252Four-vision%252Ffuture-of-petroleum.baseajax.html>>.

případě musí počítat s „něčím“, co by ji mohlo nahradit.

Situace je v Saúdské Arábii již řešena několik let. Studenti, inženýři, specialisté, po tuto dobu hledali a hledají různé varianty - alternativní zdroje energie, které by podpořily již tak úspěšný ropný průmysl a mohly být jeho budoucími nástupci. O alternativních zdrojích energie se diskutovalo už dříve v souvislosti s malými městy/osadami vzdálenými od průmyslových center. Prodloužení elektrické rozvodné sítě až do oněch míst by bylo pro zemi naprosto nevýhodné a proto země začala hledat alternativní zdroje.

Tento výzkum proto vhodně posloužil i v současné situaci - kdy země hledá a nyní pracuje s obnovitelnými zdroji vlastní energie.

Volně přístupnými zdroji energie jsou v Saúdské Arábii vítr a slunce. Větrná energie je pro zemi výhodným zdrojem, protože může například poskytovat náhražku za elektrickou síť v místech, kde elektrická síť není vybudovaná - ve větrných a vzdálených oblastech od velkých měst. Největšími větrnými oblastmi království je oblast podél Arabského zálivu a Rudého moře.

Dalším zdrojem energie v zemi je slunce. Sluneční energie je plnohodnotnou a obnovitelnou formou energie a tudíž, stejně jako větrná energie, výborně zapadá do plánu hledání alternativních zdrojů energie. Do dnešních dní však tato energie nebyla plně využívána vzhledem k nadřazenosti využívání ropy a celkově k hospodářskému zaměření země ropným směrem.⁷²

Rozhodnutí Saúdské Arábie začít využívat obnovitelných zdrojů energie (jako je solární, větrná a atomová energie) k uspokojení vysoké poptávky po energii a ke snížení závislosti země na fosilních palivech, vedlo v roce 2010 k založení King Abdullah City for Atomic and Renewable Energy (KA-CARE). Král navrhl umístit toto „město“ do hlavního města Rijád s dalšími odnožemi po celé zemi.

Podle webových informací se bude KA-CARE snažit zajistit trvale udržitelný rozvoj země podporováním využívání atomové energie v různých oblastech jako je zemědělství, medicína nebo těžba. Mezinárodně má KA-CARE reprezentovat Saúdskou Arábii v organizacích jako je například Mezinárodní agentura pro atomovou energii.⁷³

⁷² SAID, S. A. M., EL-AMIN, I. M., AL-SHEHRI, A. M. *Renewable Energy Potentials in Saudi Arabia* [online]. Dhahran : King Fahd University of Petroleum & Minerals, 2004 [cit. 22. srpna 2011]. Dostupný z WWW: <<http://webfea.fea.aub.edu.lb/fea/research/erg/RCW/Renewable%20Energy%20Potentials%20in%20Saudi%20Arabia.pdf>>.

⁷³ SAWAHEL, W. *Saudi Arabia creates city for nuclear and renewable energy* [online]. London : The

Viceprezident nezávislé vědecké organizace King Abdullah City for Science and Technology (KACST) Dr. Al Sulaiman se k založení KA-CARE vyjádřil velice pozitivně. Podle něho skrze tuto novou organizaci dosáhne země nejrůznějších zisků. KACST má k dosažení tohoto cíle přispět vlastními lidmi a nespočtem zkušeností.⁷⁴

Na již 3. Saúdkém fóru o energii (3. dubna 2011) Dr. Al-Sulaiman prezentoval plán k dosažení rozvoje obnovitelných zdrojů energie v zemi. Cílem KA-CARE je nyní přimět oblast soukromého podnikání k zakládání solárních elektráren a panelů. Aby se však vytyčeného cíle mohlo dosáhnout, bude země investice do tohoto sektoru motivovat a to nejen prostřednictvím různých motivačních prvků ale i financemi.⁷⁵

5.4 Významné společnosti v Saúdké Arábii

Gigantickou společností v zemi za Saudi Aramcem je SABIC (Saudi Arabic Basic Industries Corporation) se sídlem v Rijádu. Společnost založena a vlastněna Saúdkou Arábií reprezentuje ekonomickou strategii, která se snaží přidat hodnotu ropným produktům proti proudu. To znamená, že zpracovává ropu a plyn na produkty - na umělá hnojiva, plasty, chemikálie a další látky potřebné v zemi ve snaze nahradit jejich drahý dovoz a umožnit výrobu těchto základních látek přímo v království.

K dalším firmám Saúdké Arábie patří:

- Saudi Oger - stavební společnost s odbornými znalostmi a expertízou v prestižním a komplexním budování, údržbě, IT službách, energetických a telekomunikačních projektech fungujících přes celý Blízký východ. Majitelem společnosti je rodina Rafik Haririse.
- Olyan Group - zakladatel je Sulaiman Olaiyan z Unayzah, který je považován za nejúspěšnějšího podnikatele v zemi a jehož soukromý majetek je odhadován na 8 miliard dolarů. Svou firmu založil v roce 1950 a je hlavním akcionářem Chase, Occidental, Saudi British Bank a Credit Suisse First Boston. Zároveň je nejdůležitějším obchodním partnerem Coca-Coly v zemi.

Science and Development Network, 26. dubna 2011 [cit. 22. srpna 2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.scidev.net/en/news/saudi-arabia-creates-city-for-nuclear-and-renewable-energy.html>>.

⁷⁴ KACST President: *Establishing King Abdullah City for Atomic and Renewable Energy is a Strategic Decision for the Country* [online]. Rijád : King Abdulaziz City for Science and Technology, 2009 [cit. 22. srpna 2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.kacst.edu.sa/en/about/media/news/Pages/news98.aspx>>.

⁷⁵ *Saudi Arabia pushes ahead on solar energy with release of policy roadmap – Apricum has organized the Saudi Solar Energy Forum for the third time* [online]. Berlin : Apricum GmbH, 2011 [cit. 22. srpna 2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.apricum-group.com/en/media/news-overview/72-cleantech/201-saudi-arabia-pushes-ahead-on-solar-energy-with-release-of-policy-roadmap-apricum-has-organized-the-saudi-solar-energy-forum-for-the-third-time.html>>.

- Saudi Bin Ladin Group - velice stará a rozsáhlá stavební a holdingová společnost se sídlem v Džiddě. Společnost byla založena Yemeni Muhammadem bin Ladinem a rozšířila své pole působení díky lukrativním vládním kontraktům ve stavebnictví, jako například při rozšiřování Svaté mešity v Mekce či v roce 2005 stavbou King Abdullah Economic City (projekt byl pozastaven).
- The Kingdom - polo-veřejná investiční a holdingová společnost založená roku 1980 a vedená princem Al-Waleed bin Talalem. Společnost sídlí v Saúdské věži, orientačním bodě v Rijádu, a mezi nejrůznější oblasti jejího investování se řadí bankovníctví, počítačové technologie, turismus, maloobchod, zábava, telekomunikace a nemovitosti. Společnost také investovala do mezinárodních korporací jako eBay, Apple, Ford a Pepsi.
- Juffali - obchodní společnost, založená v roce 1948 Ahmadem Juffalim, zabývající se podnikáním v oblasti elektrických spotřebičů, stavebnictví, telekomunikacích a společných podnicích se zahraničními partnery jako je Siemens, Daimler-Benz a IBM.
- Dallah al Barakah - největší soukromá společnost na Blízkém východě vlastněná šejkem Saleh Abdullah Kamelem. Společnost začínala jako servisní a údržbová firma, poté zakotvila v oblasti stavebnictví, hlavně letišť. Tato firma vyhrála několik kontraktů s ministerstvem obrany. Následně se firma rozrostla a začala investovat do různých oblastí, jako např. nemovitostí, médií a turismu.
- Almarai - největší mléčná společnost v Saúdské Arábii a širším Blízkém východě. Slovo almarai znamená v arabštině zelené pastviny a reprezentuje politiku přeměny pouště na pastviny. Firma zaměstnává kolem 10 000 lidí a sídlí v Al Kharju. Hlavními produkty společnosti je mléko, jogurty, labanah (zakysaná smetana), sýry, ovocné jogurty, džusy atd. Almarai vlastní flotilu chlazených kamionů, které dovážejí zboží do všech členských zemí GCC.
- Saudi Airlines - letecká společnost založená v roce 1945 a vlastněná saúdskou vládou. V roce 2007 byly podniknuty první kroky k přetransformování společnosti na privatizovanou korporaci s plány, že pozemní služby, náklad, catering a Akademie letectví prince Sultana se stanou součástí holdingové společnosti. Aerolinie ovládají sedmdesát destinací po celém světě, kdy top sezónou je období muslimských poutí do Mekky a Medíny.

V Saúdské Arábii se vyskytují i firmy produkující železo, cement, stavební materiály, ale i tomatové omáčky, šampóny, mýdla nebo např. prací prostředky. Též byly založeny saúdskou vládou a jejími vedoucími představiteli a tyto firmy mají většinou povolení fungovat jako monopoly nebo jako „skoro monopoly“.⁷⁶

⁷⁶ MAISEL, S., SHOUP, J. A. *Saudi Arabia and the Gulf Arab States today : an encyclopedia of life in the Arab States (Volume 1)*. Westport, Connecticut : Greenwood Press, 2009, s. 81-83.

6 ZAHRANIČNÍ VZTAHY

„Saúdská Arábie má tři zahraničněpolitické priority: národní bezpečnost, hegemonii nad Arabským poloostrovem a vůdčí postavení v islámském světě.“⁷⁷

6.1 Členství Saúdské Arábie v mezinárodních organizacích

Saúdská Arábie je členem:⁷⁸

- „OSN - United Nations, česky Organizace spojených národů;
- UNESCO - United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, česky Organizace spojených národů pro vzdělávání, vědu a kulturu;
- UNIDO - United Nations Industrial Development Organization, česky Organizace spojených národů pro průmyslový rozvoj;
- IMF - International Monetary Fund, česky Mezinárodní měnový fond;
- WHO - World Health Organization, česky Světová zdravotnická organizace;
- WTO - World Trade Organization, česky Světová obchodní organizace.

Dále je členem mezinárodních organizací: ICAO (International Civil Aviation Organization), WIPO (World Intellectual Property Organization), IAEA (International Atomic Energy Agency).“

6.1.1 Organizace spojených národů (OSN)

Organizace spojených národů (OSN) je významným mezinárodním aktérem, jehož posláním je zachování mezinárodního míru a bezpečnosti. Tato světová organizace pomáhá udržet mír a předcházet ozbrojeným konfliktům a rozporům jak mezi státy, tak i uvnitř jednotlivých států. Právě tyto „vnitřní rozpory“ se v současné době jeví jako hlavní zdroj veškerých konfliktů. Příčiny jejich vzniku jsou spojovány s problémy různého typu, od poškozování životního prostředí, přílivu uprchlíků, nelegálního pašování zbraní až po největší hrozbu, mezinárodní terorismus.

Zahájení mírových operací musí být odsouhlaseno vládou státu, jehož území se mírové operace týkají a vzhledem k tomu, že OSN nemá vlastní armádu, veškeré vojenské vybavení včetně vojenské obsluhy je zajišťováno členskými státy. Prvotní

⁷⁷ BERÁNEK, O. *Saúdská Arábie : mezi tradicemi a moderností*. 1. vyd. Praha : Volvox Globator, 2007, s. 155.

⁷⁸ *Saúdská Arábie: Členství v mezinárodních organizacích a regionálních uskupeních* [online]. Praha : Nexus Group, 2011 [cit. 15. prosince 2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/saudska-arabie-zahranicne-politicka-orientace/3/1001052#sec1>>.

signál a iniciativa musí přijít vždy od daného členského státu.

V současnosti se na Blízkém východě vyskytuje Organizace OSN pro dohled nad příměřím (UNTSO), která se svým založením v roce 1948 stala první mírovou misí v historii OSN.

Členy OSN jsou téměř všechny státy světa, Saúdská Arábie je členem od roku 1945.⁷⁹

6.2 Členství Saúdské Arábie v regionálních uskupeních

Saúdská Arábie je též členem nejvýznamnějších regionálních uskupení:

- „GCC - The Cooperation Council for the Arab States of the Gulf, česky Rada spolupráce arabských států Perského zálivu;
- GIC - Gulf Investment Corporation, česky Společnost pro investice v Perském zálivu;
- OPEC - Organization of the Petroleum Exporting Countries, česky Organizace zemí vyvážejících ropu;
- Arab League - League of Arab States, česky Liga arabských států;
- Muslim World League - česky Světová muslimská liga;⁸⁰
- OAPEC - Organization of Arab Petroleum Exporting Countries, česky Organizace arabských zemí vyvážejících ropu.

6.2.1 Organizace arabských zemí vyvážejících ropu (OAPEC)

Organizace arabských zemí vyvážejících ropu (OAPEC) byla založena v roce 1968 Saúdskou Arábií, Libyí a Kuvajtem po vzoru „starší“ ropné organizace OPEC. Dalšími členy organizace jsou Alžírsko, Bahrajn, Egypt, Irák, Katar, Sýrie a Spojené arabské emiráty.

Cílem organizace je propagování ropných zájmů jednotlivých členských zemí, zlepšení spolupráce při ropné produkci mezi těmito zeměmi, provádění společných obchodů a podílení se na stabilizaci trhu s ropou. OAPEC původně neměl být politickou organizací, avšak politické rozhodnutí učinila organizace již v roce 1973, kdy se státy rozhodly blokovat produkci ropy pro určité státy (viz ropná blokáda).

⁷⁹ PECHA, L. *Blízký východ v současném světě I*. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005, s. 71-72.

⁸⁰ *Saúdská Arábie: Členství v mezinárodních organizacích a regionálních uskupeních* [online]. Praha : Nexus Group, 2011 [cit. 15. prosince 2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/saudska-arabie-zahranicne-politicka-orientace/3/1001052#sec1>>.

6.2.1.1 Ropná blokáda

Členové OAPECu se v říjnu roku 1973 rozhodli snížit produkci ropy o 25 %, dokud Izrael nestáhne svá vojska k liniím příměří. Zároveň se rozhodli odříznout USA a Nizozemí od ropy jako protest za jejich podpoření Izraele. Blokáda byla zrušena v březnu 1974.

6.2.2 Organizace zemí vyvážejících ropu (OPEC)

Na začátku 50. let mezinárodní ropné společnosti vyvinuly cenový systém, který měl pomoci zemím odhadnout ropné zisky předem. Avšak vzhledem k tomu, že každá země sdílela jiné zájmy v ropné i politické oblasti a ceny ropy buď nevyhovovaly hostitelským zemím, nebo samotným firmám, země se nemohly díky rozdílným zájmům o investování a produkci ropy dohodnout. Následně došlo k tomu, že Saúdská Arábie, Venezuela, Írán, Irák a Kuvajt založily v roce 1960 Organizaci zemí vyvážejících ropu (OPEC, Organization of the Petroleum Exporting Countries). Prvními výsledky spolupráce zemí bylo obnovení cen ropy na období před rokem 1959 a stabilizování ceny ropy regulováním její produkce.

Snad největším příspěvkem organizace k ropné revoluci bylo podporování a zúčastňování se znárodnování cizinci vlastněným ropným majetkem. I když se ne každá země ve skutečnosti účastnila tohoto znárodnování, díky letům diskuzí a debat nad tímto problémem, dostaly země možnost připravit se na úkoly, které by přišly, kdyby se staly plnými vlastníky ropného majetku jejich země. Tento úspěch byl zastíněn úspěšným využitím skoků v cenách ropy, díky kterým se ceny ropy rapidně navýšily, a také střídavým tlakem nejprve Libye a poté ropných zemí Středozeří a následně Perského zálivu. OPEC získal kontrolu nad cenami ropy a proto mohl v roce 1973, kvůli nedostatku ropy, provést blokádu její produkce a ovlivnit tak obrovské zvýšení ceny ropy na celém světě.⁸¹

K mezivládní organizaci OPEC, sdružující země vyvážející ropu, se kromě zakládajících členů řadí Alžírsko, Angola, Ekvádor, Katar, Libye, Nigérie a Spojené arabské emiráty. Úlohou OPECu je vyjednávání s ropnými společnostmi ohledně objemu produkce a cen ropy, sjednocení ropné politiky svých členských zemí a zajištění stabilizace trhu s ropou.⁸²

⁸¹ MATTAR, P. *The Encyclopedia of the Modern Middle East and North Africa (Volume 3)*. 2. vyd. Farmington Hills : Thomson Gale, a part of The Thomson Corporation, 2004, s. 1718-1721.

⁸² *Organization of the Petroleum Exporting Countries – Our Mission* [online]. Vienna : OPEC, 2011 [cit. 19. prosince 2011]. Dostupný z WWW: <http://www.opec.org/opec_web/en/about_us/23.htm>.

6.2.3 Rada pro spolupráci arabských států v Zálivu (GCC)

Rada pro spolupráci arabských států v Zálivu (GCC, The Cooperation Council for the Arab States of the Gulf) byla založena především na popud Saúdské Arábie z pozice země se silným postavením v Perském zálivu. Členy vedle království jsou Kuvajt, Katar, Bahrajn, Spojené arabské emiráty a Omán. Hlavním důvodem k založení GCC byla irácko-iránská válka, která zasáhla celý Perský záliv a tím donutila Saúdskou Arábii přehodnotit situaci a obrátit se proti Íránu. GCC i ostatní arabské země podpořily Irák a to způsobilo zvýšené nepřátelství ze strany Íránu. GCC se ale nakonec výrazně podílela na uzavření mírové smlouvy Iráku s Íránem, neboť určeným prostředníkem byl ománský sultán.⁸³

Zakládající Charta GCC byla podepsána v roce 1981 a stanovuje cíle k dosažení koordinace, integrace a spolupráce mezi členskými státy v oblasti politiky, bezpečnosti, ekonomiky a financí, obchodu, vzdělání, kultury, zdravotnictví.⁸⁴

6.2.4 Liga arabských států (LAS)

Liga arabských států (LAS) představuje volné sdružení suverénních zemí a je považována za vhodný nástroj k uskutečnění záměru sjednocení Arabů. Činnost Ligy byla spojována se snahami Britů udržet si vliv mezi Araby a vznikla právě pod britskou záštitou.⁸⁵

Británie doufala, že se tím vytvoří jednotný arabský blok protikomunistických států vedených jejich klientem - Egyptem. Avšak Egyptané měli námitky, protože jejich vládnoucí politická strana Wafd zastávala egyptskou národní pozici, která byla v rozporu s účelem Ligy. Egyptané zároveň chtěli zabránit možnosti, že se Liga stane prostředkem, který využije egyptského bohatství k rozvoji zemí jako je Saúdská Arábie, Jemen a Jordánsko. Navzdory britským výzvám, aby se stal Egypt členem Ligy, egyptský premiér Mustapha Pasha al-Nahas otevřeně prohlásil, že je Egyptán, nikoliv Arab. Z Ligy se poté stal arabský národní subjekt.⁸⁶

Liga arabských států sídlí v Káhiře, v Egyptě, a patří mezi další organizace na Blízkém a Středním východě, která se významným způsobem stará o zajištění stability

⁸³ MATTAR, P. *The Encyclopedia of the Modern Middle East and North Africa (Volume 2)*. 2. vyd. Farmington Hills : Thomson Gale, a part of The Thomson Corporation, 2004, s. 949.

⁸⁴ KROPÁČEK, L. *Blízký východ na přelomu tisíciletí : dynamika přeměn v muslimském sousedství Evropy*. 1. vyd. Praha : Vyšehrad, 1999, s. 241.

⁸⁵ MENDEL, M. *Svět Arabů*. Praha : Svoboda, 1989, s. 86.

⁸⁶ MAISEL, S., SHOUP, J. A. *Saudi Arabia and the Gulf Arab States today : an encyclopedia of life in the Arab States (Volume 1)*. Westport, Connecticut : Greenwood Press, 2009, s. 260.

a přátelských vztahů mezi státy v dané oblasti. Toto mezivládní sdružení arabských států bylo založeno podepsáním Káhirskeho paktu v roce 1945 a následně v roce 1959 doplněno Smlouvou o vzájemné obraně a spolupráci. Na počátku vzniku stálo sedm arabských států: Egypt, Irák, Jemen, Jordánsko (tehdy Zajordánsko), Libanon, Saúdská Arábie, Sýrie a postupně do organizace přibyla Libye, Súdán, Tunisko, Maroko, Kuvajt, Alžírsko, Katar, Bahrajn, Omán, Spojené arabské emiráty, Mauretánie, Somálsko, Džibutsko, Komory a Palestinská autonomie.

Cílem LAS je prosazování zájmů arabských zemí, zkvalitňování vztahů mezi členskými státy a spolupráce na úrovni politické, kulturní, hospodářské a sociální. Rovněž tak i respektování stávajících režimů, ochrana státní suverenity a nezávislosti a v případě konfliktu mezi členskými státy zákaz použití vojenské síly.⁸⁷

Existence mezinárodních a regionálních organizací je pro blízkovýchodní region nezbytná a jejich role nepostradatelná. Příkladem na mezinárodní úrovni je Organizace spojených národů, která svými mírovými operacemi a politickými misemi zajišťuje humanitární pomoc, implementuje šíření mírových dohod, dohlíží nad dodržováním lidských práv nebo například provádí odzbrojení a tímto svým úsilím je garancí bezpečnosti a světového míru. Neméně významným regionálním uskupením je Liga arabských států, která upevňuje vzájemné vztahy mezi islámskými státy a zvýšením svého vlivu by mohla ještě více napomoci k jejich zkvalitnění.

Saúdská Arábie prostřednictvím své účasti v mezinárodních organizacích využívá své energie a zdrojů pro rozvoj islámské a arabské jednoty, pomáhá v hospodářském a sociálním rozvoji v méně bohatých arabských zemích a díky svému značnému diplomatickému vlivu přispívá k vyřešení sporů mezi arabskými státy všude tam, kde je to možné.

6.3 Saúdská Arábie a státy Arabského poloostrova

Spolupráce Saúdské Arábie se státy Arabského poloostrova - Kuvajtem, Katar, Bahrajnem, Spojenými arabskými emiráty a Ománem probíhá a je založena na principu spoluúčasti v nejsilnější regionální organizaci v Perském zálivu - v Radě pro spolupráci arabských států v Zálivu (GCC). Sjednocujícím prvkem těchto zemí je absolutistická monarchie a islámská víra.

⁸⁷ KOLEKTIV AUTORŮ. *Liga arabských států*. Praha : Dar Ibn Rushd : Opus Arabicum, 1996, s. 7-15.

Problémová oblast regionální politiky států Arabského poloostrova má charakter vytyčení vzájemných hranic. Přestože Saúdská Arábie udržuje velice dobré vztahy s Bahrajnem a se Spojenými arabskými emiráty, důvodem je soulad se saúdskoarabskou politikou, i se SAE vede království územní spor.

Územní spor vedla Saúdská Arábie v minulosti i s Katarem. Smlouva o vytyčení území byla podepsána v roce 1965 a následný konflikt nastal při nalezení dvou mrtvých katarských vojáků na hranicích. SAK prohlásilo, že nemá s událostí nic společného, že se jednalo o šarvátky mezi beduíny. Království mělo též tendenci směřovat a určovat, kam bude Katar dodávat svůj plyn, jakožto přední světový producent plynu. V roce 2008 navštívil Katar saúdský princ Sultán a od té doby se vzájemné vztahy utvrdily. V současné době jsou na dobré úrovni.

Víceméně jako bezproblémový se jeví i vztah s Ománem.

S Kuvajtem jsou Saúdská Arábie dva silní spojenci jak v OPECu, tak i v GCC, ale též vedou územní spory o dva ostrovy. Historicky Kuvajt stál vždy na straně Saúdské Arábie, dá se říci, že se jedná o nezlomný vztah.

Saúdská Arábie má mezi hranicemi s Kuvajtem neutrální zónu a podobná je i mezi Saúdskou Arábií a Irákem. Úmluva dovoluje každé zemi objevovat přírodní zdroje rovnocenně, avšak nezmiňuje otázku svrchovanosti. Ve skutečnosti každá z těchto zemí obhospodařovala svoji část, jako kdyby byla součástí jejího státu, avšak země musí řešit otázku ropy společně. Po mnoho let nebyla otázka politické svrchovanosti problémem, protože na neutrálním území nikdo nebydlel. S objevením velikých zdrojů ropy se problém politické svrchovanosti území dostal do popředí regionální politiky. Praktika, která od té doby byla přijata, je, že buď Kuvajt nebo Saúdská Arábie mohou darovat ropné úmluvy zahraničním společnostem, které budou ropu objevovat v neutrální zóně aniž by potřebovaly souhlas druhého státu. Ani jeden stát nemůže proti tomu druhému podepsat jakýkoli dokument zakazující to.

Nejpalčivější se jeví fungování království s Jemenem. Po ukončení vzájemných bojů byly v roce 1934 Taifskou smlouvou vytyčeny mezi zeměmi hranice, ale k územním sporům docházelo dále a proto v roce 2000 byla podepsána nová smlouva vycházející z té původní. Vzhledem k tomu, že územní boj neustal a k tomu se navíc objevilo pašeráctví nelegálních zbraní, drog a pronikání teroristických skupin na území Saúdské Arábie, započalo SAK v roce 2003 stavět podél jemenských hranic zeď. Ta měla dosáhnout délky 1 800 km, ale v roce 2004 byla pozastavena. Dohady o hranice se vedou dále.

Saúdská Arábie a státy Perského zálivu jsou na pozici jedněch z nejdůležitějších regionů mezinárodních vztahů. Důležitost této oblasti tkví v její geografické lokaci na hlavní obchodní trase a v množství energetických zdrojů. Tyto státy také úspěšně dosáhly vytvoření spolků s mocnými zeměmi jako je USA a Británie, s cílem ochránění jejich vlastních národních zájmů a s cílem zamezit převaze států jako je Írán a Irák. Avšak úzké vztahy se západními mocnostmi podkopaly postavení vlád, nejen Saúdské Arábie, u domácího publika a dalších muslimských zemí a tím snížily vlastní vliv v ostatních zemích arabského světa.

Země Arabského poloostrova jsou vysoce závislé na příjmech z ropy a jakákoli změna ve struktuře světového trhu je může poznamenat. Zároveň je tato oblast důležitým zdrojem ropných produktů pro celosvětové hospodářství a klid v této oblasti je středem mezinárodních zájmů.

6.4 Arabské jaro

Pod názvem arabské jaro se rozumí nepokoje, protesty, demonstrace a revoluce, které probíhaly a probíhají v arabských zemích od roku 2010 jako odpor proti korupci, zhoršující se hospodářské situaci a represím ze strany vládnoucích režimů.

Nepokoje začaly v Tunisku sebevraždou mladíka Muhammada Buazizího, kterému úřady nepovolily stánkový prodej a zkonfiskovaly mu zboží. Jeho smrt způsobila masové protesty po celé zemi a přiměla prezidenta Zina Abidína bin Alího, autoritářsky vládnoucího od roku 1987, k útěku do Saúdské Arábie. Demonstrace se následně přenesly do Egypta, Jordánska, Jemenu, Bahrajnu, Libye, Sýrie, Alžírsko, ...

6.4.1 Události arabského jara ve vybraných státech

Egypt - během demonstrací vyšlo do ulic egyptské metropoli Káhiry čtvrt miliónu lidí a jejich výsledkem bylo odstoupení prezidenta Husního Mubaraka, který se držel u moci třicet let. Vládu vzala do svých rukou přechodně armáda.

Bahrajn - na základě protestů způsobených nespokojeností dvoutřetinové šiitské většiny s diskriminací ze strany sunnitské menšiny, ke které patří celá královská rodina, bahrajnský král Hamad propustil politické vězně a následně proti nadále bouřícím se protestantům vyslal vojenské síly Rady pro spolupráci arabských států v Zálivu (GCC). Došlo k zatčení stovek lidí z řad demonstrantů, opozice i z ochránců lidských práv, z údajného plánování převratu bylo odsouzeno k doživotním trestům osm aktivistů a 400 šiitských studentů bylo vyhozeno z univerzit.

Jemen - opozice požadovala odstoupení prezidenta Alího Abdalláha Sáliha. Díky stupňujícím se protestům a desítkám mrtvých se země dostala na pokraj občanské války a prezident Alí Abdalláh Sálih slíbil svou rezignaci. Tu ale stále oddaloval a až po zranění raketou odjel do Saúdské Arábie. Během bojů zemřelo v Jemenu kolem devíti stovek lidí a nepokoje v zemi nadále pokračují.

Libye - protesty mezi povstalci a přívrženci prezidenta Muamamara Kaddáfího přerostly v ozbrojený konflikt, což vedlo k občanské válce. Při obléhání měst rebelové napadli Kaddáfího, který svým zraněním podlehl. Režim byl svržen.⁸⁸

6.4.2 Arabské jaro v Saúdské Arábii

V Saúdské Arábii, na základě osobních zkušeností autorky, byl průběh arabského jara poklidný. Události současně doprovázel králův návrat ze zahraniční hospitalizace, ve městech i v televizi probíhaly oslavy. V ulicích panovala veselá nálada, projíždějící auta byla vyzdobena vlajkami, měla vyobrazenu pobobiznu krále (velice běžná věc na saúdských automobilech), auta i lidé byli zeleně pomalováni (zeleno-bílá je barva saúdkoarabské vlajky). Vyklánějící se pasažéři mávali, pokřikovali, troubili. Byla to obdoba svátku založení Království Saúdské Arábie „Saudi National Day“, který se pravidelně slaví 23. září a v letošním roce 2010 to bylo tedy 79. let od založení Saúdské Arábie v roce 1932. V tento den je navíc všude výzdoba, na ulicích probíhají různé přehlídky, v televizi zase debaty, rozhovory, vystupují ministři.

Protesty byly zaznamenány jen ve východní provincii Qatif, blízko Bahrajnu, která je domovem šíitské většiny v království. Důvodem je nespokojenost pramenící z držení moci v zemi vládoucí sunnitskou rodinou.

Pro udržení klidného stavu a hlavně zavedeného pořádku v zemi byly vydány královské dekrety. Královo sdělení týkající se přidání dvou platů Saúdským Arabům (více dále) obdržel i autorčin manžel jako zaměstnanec King Abdullah University of Science and Technology (KAUST).

Král Abdullah bin Abdulaziz v souvislosti s událostmi arabského jara v okolních zemích učinil dne 18. března 2011 prohlášení k lidu Saúdské Arábie, ve kterém vyjádřil hrdost nad udržením národní jednoty a věrnosti. Vyzdvihl význam Komise starších Ulema, myslitelů a spisovatelů národa vystupujícím proti nepřátelům náboženství, vlasti a národa. Rovněž poděkoval členům vojenské a bezpečnostní síly, když řekl: „Jste

⁸⁸ *Arabské revoluce* [online]. Praha : Centrum Holdings, 2011 [cit. 30. prosince 2011]. Dostupný z WWW: <<http://wiki.aktualne.centrum.cz/arabske-revoluce/>>.

štítem této země a údernou rukou proti komukoliv, kdo je v pokušení ohrožit její bezpečnost a stabilitu“. Poté vydal řadu královských dekretů, které obsahovaly mimo jiné následující sdělení:⁸⁹

- Dvoutměsíční plat pro všechny zaměstnance pracující ve veřejném sektoru (například pro společnost Aramco, KAUST, vojenský personál).
- Dvoutměsíční stipendium pro všechny studenty vysokých škol.
- Podpora 2 000 SR (*měna Saudi Riyal*) (\$ 533) měsíčně pro nezaměstnané a uchazeče o zaměstnání ve veřejném i soukromém sektoru.
- Zvýšení minimální mzdy ve veřejném sektoru 3 000 SR (\$ 800) za měsíc.
- Výstavba 500 000 bytových jednotek ve všech regionech království dotovaná částkou v celkové výši 250 miliard SR.
- Zvýšení maximální výše bezúročných půjček na bydlení vydávané Real Estate Development fondem z 300 000 SR na 500 000 SR na žadatele.
- Založení Národní komise pro boj s korupcí a jmenování Mohameda bin Abdullaha al-Shareefa jejím prezidentem.
- 16 miliard SR Ministerstvu zdravotnictví k zavedení a rozšíření některých zdravotnických projektů v různých regionech.
- Zvýšení limitu finanční podpory na soukromé nemocnice z 50 miliónu SR na 200 miliónu SR (\$ 53,3 mil.).
- Vytvoření nových 60 000 pracovních míst v resortu na ministerstvu vnitra.
- Zřízení kanceláře generálního předsednictví pro náboženský výzkum v království, vytvoření 300 pracovních míst pro tento účel a rozdělení 200 miliónů SR na pokrytí potřeby těchto oborů.
- Přidělení 500 miliónů SR na renovaci mešit v království.
- Přidělení 200 miliónů SR pro potřeby regionálních ředitelství Komise na podporu ctnosti a prevence neřesti v království.
- Zahájení naléhavých jednání mezi dotčenými ministerstvy vlády a podnikateli za účelem urychlit proces saudizace v soukromém sektoru.

Arabské jaro v každém případě uvolnilo v okolních státech síly, které nemůže nikdo ovládat a proti kterým nemusí být ani Saúdskoarabské království do budoucna imunní.

⁸⁹ *King Abdullah addresses Saudi people, issues royal decrees* [online]. Washington, DC : Royal Embassy of Saudi Arabia, 2011 [cit. 25. prosince 2011]. Dostupný z WWW: <http://www.saudiembassy.net/latest_news/news03181102.aspx>.

6.5 Saúdská Arábie a Spojené státy americké

Saúdskoarabská spolupráce se Spojenými státy americkými započala v roce 1933 podepsáním smlouvy na těžbu ropy s první z mateřských společností Aramco, se společností Socal. Ze Saúdské Arábie se tak najednou stala klíčová země amerických zájmů. „S pronikáním amerického kapitálu se zvyšoval i politický vliv Spojených států amerických, který v průběhu 2. světové války zcela převládl nad dřívějším vlivem britským. V roce 1943 byla Saúdská Arábie zahrnuta do zákona *O půjčce a pronájmu*, když předtím roku 1942 USA navázaly se Saúdskou Arábií diplomatické styky.“⁹⁰ Ibn Saúd povolil Američanům stavbu vojenských základen a jako protihodnotu získal dodávky amerických zbraní a dosáhl zvýšení ročního poplatku za vyváženou ropu.

V poválečném období 1945-1958, kdy těžba ropy stoupla více než sedmnáctkrát a došlo k objevení dalších ložisek, se do spolupráce s mateřskými společnostmi Socal a Texaco, z důvodu kapitálového pokrytí tak rozsáhlého rozvoje ropných operací, připojily další americké společnosti - Standard Oil of New Jersey (dnešní Exxon) a Socony Mobil Oil. Tím bylo zcela ukončeno dominantní postavení britských společností na Středním východě, které pramenilo z dohody o tzv. červené čáře podepsané roku 1928 a hlavní roli začalo hrát USA.⁹¹ Tato etapa trvala až do roku 1980, kdy celou společnost Aramco získal saúdskoarabský stát a jméno společnosti se změnilo na Saudi Aramco.

Před rokem 1940 neměly Spojené státy americké žádného diplomatického zástupce v království. Hlavním zástupcem byla společnost Aramco. Vzhledem k tomu, že aktivita Aramca byla zpočátku strohá a poutníci do Mekky omezili svoje poutě, dosáhlo království ekonomické krize. I když by zajisté Německo i Japonsko rádi poskytly pomocnou ruku, obrátil se král Ibn Saúd na Spojené státy, ke kterým měl vždy mnohem blíže. V roce 1941 požádal Aramco o třicet miliónů dolarů. Když to Aramco nebylo schopno splnit, požádala Saúdská Arábie americkou vládu o pomoc. Došlo ke schůzce Ibn Saúda s americkým prezidentem Franklinem D. Rooseveltem na americké lodi Quincy kotvící v Suezském průplavu. Tímto historickým setkáním v roce 1945 byla odstartována vzájemná spolupráce mezi Saúdskou Arábií a Spojenými státy.⁹²

⁹⁰ BOUČEK, J. *Saúdská Arábie*. 1. vyd. Praha : Libri, 2005, s. 29.

⁹¹ BOUČEK, J. *Saúdská Arábie*. 1. vyd. Praha : Libri, 2005, s. 29-31.

⁹² MATTAR, P. *The Encyclopedia of the Modern Middle East and North Africa (Volume 3)*. 2. vyd. Farmington Hills : Thomson Gale, a part of The Thomson Corporation, 2004, s. 1936.

Během studené války byla Saúdská Arábie pro Spojené státy, kromě svého ropného bohatství, atraktivní i z pohledu antipatie k Sovětskému svazu. Ibn Saúd se ztotožňoval s Eisenhowerovou doktrínou vyhlášenou v roce 1957, jejíž účelem bylo zamezení šíření komunismu a kontrola sovětského vlivu v oblasti.

V letech 1976-1977 byl vztah mezi SAK a USA založen na přátelském vztahu mezi budoucím americkým prezidentem Georgem Bushem starším pracujícím jako ředitel CIA a šejchem Kamálem Adhanem, ředitelem saúdské zpravodajské služby.

V roce 1976 s cílem předávání zpravodajských informací a společnému vystupování proti sovětskému vlivu po celém světě utvořilo USA, Saúdská Arábie, Francie, Egypt, Maroko a Írán tajnou neformální skupinu - Safari Club.

V roce 1979, kdy sovětská vojska vstoupila do Afghánistánu, zvýšilo království z důvodu své obrany výdaje do zbrojního průmyslu, přičemž polovina zbraní byla dodána USA. Činnost USA v Afghánistánu byla velmi finančně náročná a „*Spojeným státům se také podařilo dosáhnout toho, že Saúdové přistoupili na systém, ve kterém dorovnávali každý dolar vyplacený Američany na akce v Afghánistánu. Mezi lety 1981 a 1986 se tak rozpočet obou zemí na afghánské aktivity zdesetinásobil ze 120 miliónů dolarů ročně na 1,2 miliardy*“.⁹³ CIA kvitovala, že Saúdská Arábie nekontrolovala tok svých financí, ale po teroristickém útoku 11. září 2001 se tyto saúdskoarabské finanční praktiky staly zdrojem pochyb a nedůvěry.

Začátkem 80. let Carterova doktrína stanovila neomezený přístup Spojených států do oblasti Zálivu a vyslání amerických sil v případě sovětského zásahu do dění v Zálivu. Tím se vztahy obou zemí ještě více posílily.⁹⁴

V průběhu irácko-iránského konfliktu Saúdská Arábie odmítla americkou vojenskou pomoc. Zvrat nastal v roce 1990, kdy Irák svévolně napadl Kuvajt a vzbudil obavy, že má záměr získat saúdská ropná pole. Rijád pozval arabské a západní vlády, aby vytvořily koalici s cílem vyhnat irácké vojsko z Kuvajtu. Vojenská operace americké armády Pouštní štít byla zahájena ze Saúdské Arábie na začátku roku 1991 a kromě 27 zemí se k ní přidalo i Československo.⁹⁵

⁹³ BERÁNEK, O. *Saúdská Arábie : mezi tradicemi a moderností*. 1. vyd. Praha : Volvox Globator, 2007, s. 161.

⁹⁴ BERÁNEK, O. *Saúdská Arábie : mezi tradicemi a moderností*. 1. vyd. Praha : Volvox Globator, 2007, s. 158-162.

⁹⁵ MACEK, Z. *Kapitoly z obecných dějin 20. století. III : Blízký a střední východ po roce 1945 (2)*. 1. vyd. Plzeň : Západočeská univerzita, 1996, s. 82-86.

K narušení vztahů mezi zeměmi došlo v 90. letech, kdy se část saúdské zpravodajské komunity odvrátila od Spojených států směrem k Usámovi ibn Ládinovi. V roce 1996 Spojené státy poprvé vytvořily zvláštní jednotku a začaly Ibn Ládina sledovat. Ze strany Saúdské Arábie se ale setkaly s neochotou spolupracovat.⁹⁶

Vztahy začaly být ještě více napjaté po teroristickém útoku v září 2001 na USA, kdy převládal názor, že království nedělá dostatek, aby zabránilo vzniku teroristických skupin, podporuje antiamerickou víru, má přímé vazby na Al-Káidu a světový terorismus. Saúdská vláda však toto naprosto popřela a společně se státy Zálivu podnikly řadu úsilí zvýšit porozumění a spolupráci při vymáhání práv se západem a potlačit radikální anti-západní islamisty, kteří byli viděni také jako potenciální ohrožení pro královskou rodinu. V roce 2003, kdy teroristé zaútočili na obytné čtvrti v Rijádu, se konečně království pustilo do kampaně za vymýcení extrémistů ze země. Tomu následovalo několik zatčení a přestřelky.⁹⁷

Následně došlo i ke stažení americké vojenské jednotky ze Saúdské Arábie a kontrola nad Leteckou základnou Prince Sultána (80 km jižně od Rijádu) byla předána saúdskému vojsku. Jednotky o 4 500 lidech se přesunuly do sousedních zemí. Jediná vojenská složka, která doposud na území Saúdské Arábie zůstává, je Úřad programového manažera saúdskoarabské Národní gardy (OPM-SANG, Office of the Program Manager - Saudi national guard). Tento úřad napomáhá saúdské Národní gardě v trénování a modernizování vojsk. V zemi tedy již není přítomna žádná americká nezávislá vojenská základna.⁹⁸

Saúdská Arábie závisí na speciálním vztahu se Spojenými státy americkými již několik desítek let. Vztah byl založen na ropě, pokračoval předáváním zkušeností, znalostí a technickým zázemím od amerických pracovníků, následovala finanční a vojenská výpomoc a v současné době dospělo pouto do postoje bezpečnostního. Prioritou zahraniční politiky království je udržení a zajištění bezpečnosti a proto spojení se Spojenými státy, jakožto s nejdůležitějším bezpečnostním partnerem, je pro Saúdskou Arábii klíčové.

⁹⁶ BERÁNEK, O. *Saúdská Arábie : mezi tradicemi a moderností*. 1. vyd. Praha : Volvox Globator, 2007, s. 163-164.

⁹⁷ MATTAR, P. *The Encyclopedia of the Modern Middle East and North Africa (Volume 4)*. 2. vyd. Farmington Hills : Thomson Gale, a part of The Thomson Corporation, 2004, s. 2178-2179.

⁹⁸ MAISEL, S., SHOUP, J. A. *Saudi Arabia and the Gulf Arab States today : an encyclopedia of life in the Arab States (Volume 1)*. Westport, Connecticut : Greenwood Press, 2009, s. 294-295.

Potenciální hrozbou pro království je Írán tvořený především šíitskou částí arabské populace. Saúdští panovníci si jsou totiž dobře vědomi, jak atraktivní cíl poskytuje jejich ropné bohatství.

6.6 Saúdská Arábie a Česká republika

Spolupráce České republiky (tehdy Československa) s Blízkým východem započala v meziválečném období a to v rovině prodeje zboží a v navazování mezinárodních vztahů. První diplomatické vztahy utvořilo Československo s Egyptem, Íránem a Irákem.

Vzhledem k nepřístupnosti Saúdské Arábie směrem k Československu, a nejen k němu, vztahy v druhé polovině 50. let fungovaly pouze na zdvořilostní úrovni. Saúdové v té době sice například povolili přistávání letadel společnosti ČSA v Zahránu, ale povolení bylo následně zrušeno. Nadále Saúdská Arábie figurovala jako odběratel československých potravin a průmyslových výrobků.⁹⁹ Jinak ze strany Saúdů k dalšímu rozvoji vzájemných vztahů nedošlo, Saúdská Arábie se společně s Ománem, Bahrajnem, Katarom a do roku 1988 i se Spojenými arabskými emiráty řadila do „*kategorie konzervativních arabských feudálních států, s jejichž představiteli sice českoslovenští zástupci příležitostně neformálně jednali, avšak diplomatické styky se jim pro odpor místních politických elit nepodařilo navázat*“.¹⁰⁰

⁹⁹ ZÍDEK, P. *Československo a Blízký východ v letech 1948-1989*. Praha : Ústav mezinárodních vztahů, 2009, s. 259-260.

¹⁰⁰ ZÍDEK, P. *Československo a Blízký východ v letech 1948-1989*. Praha : Ústav mezinárodních vztahů, 2009, s. 19.

6.6.1 Česko-saúdskoarabské styky

Spolupráce mezi královstvím a Českou republikou v oblasti politické, obchodní, kulturní, vědecké a školské se začala rozvíjet až od roku 1995, kdy došlo k navázání diplomatických styků mezi oběma zeměmi.

Tabulka č. 5: Česko-saúdskoarabské milníky vzájemných vztahů^{101,102}

Rok	Česko-saúdskoarabské milníky
1995	navázány diplomatické styky mezi Českou republikou a Saúdskou Arábií
únor 2001	podepsána dohoda o zřízení zastupitelského úřadu Království Saúdské Arábie v Praze
září 2001	podepsáno Memorandum o porozumění mezi policejní akademii ČR a Arabskou akademií bezpečnostních věd
leden 2002	otevřen zastupitelský úřad Království Saúdské Arábie v České republice
listopad 2002	otevřen Honorární konzulát ČR v Džiddě
březen 2002	podepsán první smluvní dokument Všeobecná dohoda mezi vládami obou zemí na podporu vzájemné spolupráce v řadě oblastí
říjen 2003	podepsána Dohoda o spolupráci v oblasti vysokého školství
květen 2002	Česká obchodní komora a Rada obchodních a průmyslových komor Saúdské Arábie se dohodly na ustavení Společného obchodního výboru
2009	podepsána Dohoda o vzájemné podpoře a ochraně investic
2010	ukončena jednání o Dohodě o zamezení dvojího zdanění (<i>není podepsána</i>)
červen 2011	podepsáno Agreed Minutes o spolupráci v oblasti zdravotnictví, vysokého školství, vědy a výzkumu, bezpečnosti potravin, lázeňství a turistiky, oprav památek a obchodu a investic

6.6.2 Oblast služeb

Na základě osobních zkušeností autorky má v Saúdské Arábii velice dobré jméno české zdravotnictví a to jednak samotný zdravotnický personál a dále poskytování lázeňského know-how. Je známo, že Saúdští Arabové vyhledávají a vkládají svou víru a důvěru do českých lázeňských zařízení. Zajišťování rehabilitačních služeb českými pracovníky je pro ně ekvivalentem obrovské naděje na vyřešení jejich zdravotních problémů.

Autorka se v Saúdské Arábii potkala jak s českými zdravotníky pracujícími v Rijádu, tak i se Saúdy, kteří sháněli kontakt na česká lázeňská střediska. V souvislosti

¹⁰¹ BOUČEK, J. *Saúdská Arábie*. 1. vyd. Praha : Libri, 2005, s. 120-122.

¹⁰² *Saúdská Arábie: Smluvní základna* [online]. Praha : Nexus Group, 2011 [cit. 25. prosince 2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/saudska-arabie-obchodni-a-ekonomicka-spoluprace-s-cr/7/1001052/#sec1>>.

s dopravní nehodou mladého arabského chlapce trpícího těžkými následky poranění páteře, předala kontakt na Rehabilitační ústav Kladruby. Následná odezva po hospitalizaci v České republice v plné míře splnila jejich očekávání.

Právě profesionalita českých zdravotníků, vysoká úroveň léčby a poskytovaných služeb dopomohly ke vzniku Czech Saudi Medical Company (CSMC) - společnému podniku mezi Lázněmi Darkov a firmou Saihat Society For Social Services ze Saúdské Arábie. Centrum poskytování lázeňských služeb bylo otevřeno v roce 2009 nedaleko Dammamu a zaměřuje se na léčbu onemocnění pohybového ústrojí a neurologických nemocí. Jedná se o první českou investici v království (společnou investici Lázní Darkov a saúdské Saihat Society For Social Services).

Další česko-saúdské zdravotnické zařízení zaměřené na léčení následků úrazů pohybového ústrojí pomocí českých rehabilitačních procedur - Czech Saudi Rehabilitation Center bylo otevřeno v roce 2010 v Rijádu a třetí opět společná investice s lázněmi Darkov se připravuje v oblasti Taif.

6.6.3 Vzájemný obchod

Vzájemný obchod mezi Českou republikou a Saúdskou Arábií je zajišťován přes distributory a velká část vývozu je tvořena subdodávkami českých výrobců vlastněných nadnárodními korporacemi v SAK. Ze zemí Blízkého východu a Severní Afriky je SAK pro ČR třetí největší vývozní zemí, ale v oblasti dovozu je tomu naopak.

Tabulka č. 6: Bilance vzájemné obchodní výměny mezi ČR a SAK¹⁰³

Rok	Čs. vývoz v tis. USD	Čs. dovoz v tis. USD
2005	102 256	10 357
2006	96 686	10 652
2007	140 009	14 426
2008	229 508	14 834
2009	215 845	6 483
2010	236 597	10 877
2011 (01-07)	160 717	8 157

Tabulka č. 6 obsahuje vzájemné obchodní vztahy mezi Českou republikou a Saúdskoarabským královstvím v tis. USD a jak je patrné, vývoz do SAK je vyšší než

¹⁰³ Saúdská Arábie: Bilance vzájemné obchodní výměny za posledních 5 let – tabulka [online]. Praha : Nexus Group, 2011 [cit. 12. února 2012]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/saudska-arabie-obchodni-a-ekonomicka-spoluprace-s-cr/7/1001052/#sec2>>.

dovoz a zároveň český vývoz roste. Vývoz ČR je rovněž zajišťován do SAK přes třetí země (cca 20 %), většinou přes Spojené arabské emiráty.

V Saúdské Arábii působí tyto české firmy:

- Škoda Auto - ročně se v SA prodá 1 000 automobilů;
- Linet - dodavatel nemocničních a pečovatelských lůžek, matrací, nábytku a dalšího zdravotnického vybavení¹⁰⁴;
- Optokon - poskytovatel kompletního řešení budování optických sítí¹⁰⁵;
- Transcon - producent elektronických a elektrických vybavení pro letiště a heliporty¹⁰⁶;
- Proma Reha - výrobce a dodavatel výrobků vhodných pro nemocniční, pečovatelské i domácí použití jako například polohovací lůžka, vyšetřovací a transportní lehátka, chodítka, výškově stavitelný nábytek¹⁰⁷;
- BorCad - dodavatel zdravotnické techniky a železničních sedadel a lůžek¹⁰⁸;
- Preciosa - výrobce českého křišťálového skla a bižuterie¹⁰⁹;
- Vítkovice Group - nejvýznamnější český strojírenský producent a dodavatel velkých investičních celků¹¹⁰;
- Madeta - výrobce mléčných výrobků¹¹¹.

Dále na saúdskoarabském trhu figurují smíšené podniky - česká firma se saúdským partnerem, mezi které se řadí: Plynostav Arabia Ltd. for General Contracting působící v oblasti dálkových rozvodů vody a zemního plynu (smíšená registrace Plynostavu Pardubice se saúdským partnerem firmou Alinfrad); Optokon či SAUDI ATS - Contracting, Trading and Consultancy (česká architektonická firma Atelier Simona Group se saúdským partnerem). Spolupráci při vyhledávání kvalifikovaného

¹⁰⁴ *Linet - Úvod* [online]. 2012 [cit. 1. února 2012]. Dostupný z WWW: <<http://www.linet.cz/zdravotnicka-technika/Uvod>>.

¹⁰⁵ *Optokon - About Optokon* [online]. 2008 [cit. 1. února 2012]. Dostupný z WWW: <<http://www.optokon.cz/about-optokon>>.

¹⁰⁶ *Transcon - Profil společnosti* [online]. 2012 [cit. 1. února 2012]. Dostupný z WWW: <<http://www.transcon.cz/>>.

¹⁰⁷ *Proma Reha - Úvod* [online]. 2008 [cit. 1. února 2012]. Dostupný z WWW: <<http://www.promareha.cz/index.php?lang=cs&module=aboutus&page=Uvod>>.

¹⁰⁸ *Borcad - Úvod* [online]. 2008 [cit. 1. února 2012]. Dostupný z WWW: <<http://www.borcad.cz/cs/zdravotnicka-technika>>.

¹⁰⁹ *Preciosa - Firma* [online]. 2012 [cit. 1. února 2012]. Dostupný z WWW: <<http://www.preciosa.com/cs/firma/>>.

¹¹⁰ *Vítkovice Group - Profil* [online]. 2009 [cit. 1. února 2012]. Dostupný z WWW: <<http://www.vitkovice.cz/9/cs/node/174>>.

¹¹¹ *Madeta - Úvod* [online]. 2009 [cit. 1. února 2012]. Dostupný z WWW: <<http://www.madeta.cz/>>.

především zdravotnického personálu zajišťují české marketingové a personální agentury jako například G5 Plus a EuroStaff.¹¹²

6.6.3.1 Česko-arabská obchodní komora

Česko-arabská obchodní komora (ČAOK) byla založena v roce 1994 a spolupracuje jednak se Saúdskou Arábií a dále s Alžírskem, Bahrajnem, Egyptem, Irákem, Jemenem, Jordánskem, Katarem, Kuvajtem, Libanem, Libyí, Marokem, Mauretánií, Ománem, Palestinou, Somálskem, Spojenými arabskými emiráty, Súdánem, Sýrií a Tunisem.

Mezi členy se řadí jak přední průmyslové firmy Škoda Auto, Tatra, Moser, Jablonex, Preciosa, tak i střední a malé firmy včetně těch, které jsou vlastněny arabskými podnikateli v České republice. Zvyšující tendenci mají i členské firmy, jejichž středisko zájmu je v arabských zemích.¹¹³

ČAOK podporuje rozvoj obchodních vztahů mezi Českou republikou a arabskými zeměmi formou akcí, mezi které se řadí prezentace, semináře, setkání s arabskými obchodními partnery, podnikatelské mise, účast na veletrzích. Mezi její další činnosti patří distribuce elektronického bulletinu "Arabské trhy" a magazín „Česko-arabský obchod“, na jejichž základě informuje své členy o obchodních partnerech, obchodních příležitostech a o dalších údajích týkajících se trhu v arabských zemích.

Díky svým aktivitám se Komora stala členem Všeobecné unie arabských obchodních, průmyslových a agrárních komor se sídlem v Bejrútu, která náleží k Lize arabských států.¹¹⁴

Česká republika jako součást Evropské unie razí směr mírového procesu na Blízkém východě a cílem její zahraniční politiky je udržení bezpečnosti a politické i ekonomické stability v celé této oblasti. Se Saúdskou Arábií udržuje Česká republika tradiční vztahy a z pohledu tržního potenciálu a možností podnikání je pro ni království atraktivní zemí a zemí obchodních příležitostí a výzev.

¹¹² *Saúdská Arábie: Firmy a joint-ventures ve vzájemném obchodu a v ostatních oblastech ekonomické spolupráce* [online]. Praha : Nexus Group, 2011 [cit. 27. prosince 2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/saudska-arabie-obchodni-a-ekonomicka-spoluprace-s-cr/7/1001052/#sec5>>.

¹¹³ *Česko-arabská obchodní komora* [online]. [cit. 25. prosince 2011]. Dostupný z WWW: <http://www.czaok.cz/prezentace_utf8.php>.

¹¹⁴ PŠEJA, P. *Zahraniční politika České republiky vůči zemím Blízkého východu, Zakavkazska a Střední Asie*. 1. vyd. Brno : MPÚ Masarykovy univerzity, 2001, s. 56-57.

7 SAÚDSKÁ ARÁBIE A JEJÍ KROKY K LIBERÁLNOSTI

V úvodu kapitoly je potřeba vyzdvihnout význam samotného slova liberalismus. Liberalismus je směr zdůrazňující politickou a ekonomickou svobodu, omezení státního vlivu, ochranu soukromého majetku a jeho základní hodnotou je svoboda.¹¹⁵

Nyní lze přejít k výčtu skutečností, které uvedou, jaké místo zaujímá liberalismus v Saúdské Arábii.

7.1 Média a kultura

Typem saúdských novin jsou tak zvané loajální noviny. I když jsou noviny z většiny vlastněny soukromou osobou, jejich komentáře a zprávy podporují vládnoucí vrstvu. Vyhýbají se kritice nejvyšších lídrů, ale stěžují si na nedostatky vládní byrokracie a jemně kritizují vládní ministry.¹¹⁶

Na základě osobních zkušeností autorky je na tom obdobně televize i internet, oba informační kanály podléhají cenzuře. Saúdské televizní kanály vysílají živé přenosy z Mekky, debatní pořady, arabské seriály, v arabštině i v angličtině. Pro zajímavost dva protiklady - v seriálech hrají ženské role muži a například pořad vzdáleně připomínající „Snídani s Novou“ moderují ženy. Moderátorky nemají abáju, i když kalhoty neoblékají a mají pouze vlasy zakryté barevným šátkem. Výstupy jsou sice převážně neprofesionální, ale přítomnost žen na obrazovce včetně faktu, že jsou zaměstnány, o určitém pokroku hovoří.

V oblasti internetu se nelze na některé stránky vůbec připojit, přístup je zamítnut. Jako příklad lze uvést webové stránky: Blesk, Spolužáci, UJAK a i VŠERS. Na druhou stranu není žádný problém s připojením na YouTube či na Facebook a na oba tyto poskytovatele jsou k vidění časté reklamy.

Saúdská Arábie též neprovozuje kina, divadla, z jejich pohledu by se opět jednalo o vstup „ne islámského“ do země. Mladí lidé vyhledávají tento druh kultury v okolních státech.

¹¹⁵ *Liberalismus* [online]. 2012 [cit. 7. ledna 2012]. Dostupný z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Liberalismus>>.

¹¹⁶ MATTAR, P. *The Encyclopedia of the Modern Middle East and North Africa (Volume 3)*. 2. vyd. Farmington Hills : Thomson Gale, a part of The Thomson Corporation, 2004, s. 1680.

7.2 Občanská a politická práva v Saúdské Arábii

Saúdská Arábie a další monarchie Zálivu jsou mezi zeměmi, které nepodepsaly Mezinárodní pakt o občanských a politických právech (ICPCR, International Covenant on Political and Civil Rights), čímž se ustanovily jako rezistentní proti normativnímu rozměru lidských práv, který je obsažen v ICPCR. Případy porušování lidských práv tkví v kamenování, veřejném stětí končetin a mrzačení, v absenci obhájců v soukromých soudech, rozšířeném používání mučení a zastrašování neoznačenými a nekontrolovanými policejními silami, v nedostatku náboženských práv a hlavně v kompletním sociálním a legálním zbavení hlasovacích práv žen.

Jediná skupina za lidská práva Committee for the Defense of Shari'ah law (Výbor pro obranu práva šaría) byla v Saúdské Arábii založena v roce 1993. Skupina byla vládou rozpuštěna a následovalo zatýkání a propuštění z univerzit i pracovních míst. Reakce vlády vyzněla v tom smyslu, že islámské právo šaría je již v zemi zavedeno a práva všech jsou proto ochráněna.¹¹⁷

Příkladem porušování lidských práv, kromě těch následně uvedených, je trestání za léčitelství, věšteství, která dle konzervativních duchovních porušují islámská pravidla a jsou považována za čarodějnictví. Udělen je ve většině případů nejtěžší trest - poprava.¹¹⁸

7.3 Reformy v království

Král Abdullah zahájil svou kariéru mírného reformátora novým zákonem o nástupnictví, který vydal v roce 2006. Zákon je postaven na tzv. „Komisi věrnosti“ vytvořené z nejvýznamnějších princů, synů a vnuků krále Ibn Saúda, kteří jsou oprávněni ovlivňovat volbu korunního prince, navrženého králem. Král též ustanovil pětičlenný výbor (mezi členy jsou tři lékaři) posuzující zdravotní stav krále a jeho schopnost vládnout. Tato reforma politického systému by měla přispět k zprůhlednění přesunu moci v zemi.¹¹⁹

¹¹⁷ MAISEL, S., SHOUP, J. A. *Saudi Arabia and the Gulf Arab States today : an encyclopedia of life in the Arab States (Volume 1)*. Westport, Connecticut : Greenwood Press, 2009, s. 207-208.

¹¹⁸ HÁJEK, A. *V Saúdské Arábii popravili léčitelku, za čarodějnictví jí sřáli hlavu* [online]. Praha : Mafra, 2011 [cit. 14. ledna 2012]. Dostupný z WWW: <http://zpravy.idnes.cz/v-saudske-arabii-popravili-lecitelku-za-carodejnictvi-ji-stali-hlavu-1jj-/zahranicni.aspx?c=A111213_114907_zahranicni_aha>.

¹¹⁹ BERÁNEK, O. *Saúdská Arábie : mezi tradicemi a moderností*. 1. vyd. Praha : Volvox Globator, 2007, s. 29-37.

Další liberální kroky, nebo naopak kroky směřující zpět se týkají ženské populace v království.

Ženy v Saúdské Arábii nepracují, uplatňují se pouze ve zdravotnictví, ve školství. Ostatní profese vykonávají muži.

Změnu, o kterou se jistou mírou postaraly ženy aktivistky prostřednictvím kampaně na Facebooku, nastolil zákon vydaný králem Abdullahem zakazující zaměstnávat muže v obchodech se spodním prádlem. Nový zákon by mohl vytvořit až 40 000 pracovních míst pro saúdské ženy, které dosud měly omezený nebo žádný přístup k zaměstnání. Rostoucí zájem projevily hlavně mladé ženy. Tato změna se ale setkala s velkým odporem ze strany náboženské policie mutawa a v řadách konzervativní části království, v čele s velkým muftím Sheikhem Abdulem Azizem al-Sheikhem, který varoval majitele obchodů, že zaměstnávat ženy je zločinem a je zakázáno islámským právem šaría. Zaměstnávání žen by mělo být rozšířeno i na dámskou kosmetiku.¹²⁰ Na základě osobních zkušeností autorky je to pro saúdskoarabské ženy obrovská a velice příjemná změna. Dříve prázdné obchody jsou nyní zaplněné zákaznicemi a navíc dovnitř přibyly i zkušební kabiny, které v ostatních obchodech neexistují.

Proti tomuto reformnímu kroku lze uvést jiný zákon, prosazovaný mutawou, podle kterého by si ženy měly zakrývat i oči, brýlemi nebo závojem. Jak již autorka uvedla, momentálně ženy nosí abáju a hidžáb a některé nosí nikáb - roušku zakrývající celý obličej kromě očí. Důvodem se stal incident, při kterém člen této náboženské policie napadl manžela ženy, jejímiž „lákavými“ očima byl údajně provokován.¹²¹

Tváře žen zůstávají tabu i pro billboardy, propagační materiály a pokud se objevují, převážně ve spojitosti s dětmi, jsou rozmazané. Na obalech zboží ze zahraničí, například na sportovních věcech, na kompaktních discích, bývají přeškrtnuté.

K nevýhodám žen v Saúdské Arábii se řadí i zákaz řízení automobilů. Tuto činnost mohou vykonávat výhradně muži a tudíž ženy se mohou dopravovat na vzdálenější místa buď s manželem nebo s přímým mužským příbuzným, „sběrnými“ autobusy či taxíkem, ale i to má svá pravidla a úskalí. Podle přísných zákonů země se

¹²⁰ BUCHANAN, E. *Women only to work in Saudi Arabia lingerie shops* [online]. London : BBC, 2012 [cit. 8. ledna 2012]. Dostupný z WWW: <<http://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-16412202>>.

¹²¹ MANAR, A. *Saudi moral committee threatens to cover "tempting" women's eyes* [online]. Cairo : Bikya Masr, 2011 [cit. 9. ledna 2012]. Dostupný z WWW: <<http://bikyamasr.com/48621/saudi-moral-committee-threatens-to-cover-tempting-women-eyes/>>.

žena nesmí vyskytovat sama ve společnosti cizího muže a bez souhlasu manžela nesmí cestovat do zahraničí. Autorka na základě vlastních zkušeností praktikuje všechny zmíněné přepravní varianty a jako řidička usedá za volant pouze v rámci KAUSTu, kde pobývá.

Saúdské ženy usilující o změnu pravidel řízení vedou kampaň Women2Drive, pod jejíž hlavičkou provedly demonstrativní jízdy ulicemi království. Trest, který následoval, bylo bičování.¹²²

Ženy jsou separovány i v restauracích, kavárnách, v rychlém občerstvení. Mají vyčleněny své vlastní řady a prostor k sezení. Výjimku tvoří řady označené nápisy „rodina“. A například venkovní sezení v kavárnách u moře jsou vybudována pouze pro muže, ženám je určen vnitřní prostor.

V souvislosti s hlasovacími právy, král Abdullah udělil ženám v roce 2011 volební právo a přislíbil jejich účast a kandidování v dalším volebním období, v komunálních volbách v roce 2015. První volby v historii země byly v roce 2005.¹²³

Velkým průkopnickým projektem krále je King Abdullah University of Science and Technology (KAUST), mezinárodní univerzita a výzkumné centrum založené v roce 2009 poblíž města Džidda. Jedná se o jedinečnou univerzitu, neboť nikde jinde v rámci Saúdské Arábie ženy a muži dohromady nestudují.

7.4 Saúdská Arábie a svoboda ve světě

Agentura Freedom House hodnotí dodržování politických a občanských práv sedmistupňovou škálou, přičemž hodnocení „1“ představuje stav přesného a přísného dodržování politických i občanských práv, hodnocení „7“ jejich faktické nedodržování či dokonce neexistenci. Kategorie politických práv zahrnuje podkategorii fungování vlády, volební proces politického pluralismu a účasti a kategorii občanských svobod tvoří svoboda a projev vyznání, asociací a organizační práva, právní stát a osobní autonomie a individuální práva.

¹²² *Saudi woman driver to be lashed* [online]. 2011 [cit. 9. ledna 2012]. Dostupný z WWW: <<http://www.aljazeera.com/news/middleeast/2011/09/201192717284798867.html>>.

¹²³ SHEFFER, S. *Saudi women granted voting rights* [online]. Cairo : Bikya Masr, 2011 [cit. 15. ledna 2012]. Dostupný z WWW: <<http://bikyamasr.com/43415/saudi-women-granted-voting-rights/>>.

Tabulka č. 7: Svoboda ve světě 2011¹²⁴

Země	Politická práva	Občanská svoboda	Stupeň svobody v zemi
Bahrajn	6	5	není volná
Írán	6	6	není volná
Irák	5	6	není volná
Jemen	6	5	není volná
Katar	6	5	není volná
Kuvajt	4	5	částečně volná
Omán	6	5	není volný
Saúdská Arábie	7	6	není volná
Spojené arabské emiráty	6	5	není volná

Saúdská Arábie je svým vnitropolitickým zřízením zemí s absolutistickým státním uspořádáním, její princip potlačování politických a občanských práv se neztotožňuje se současným trendem společenského vývoje a proto společně s ostatními zmiňovanými zeměmi řadí království do kategorie nesvobodných.

Názory na reformu v Saúdské Arábii se liší, proti sobě stojí liberálové a konzervativci. Starší Saúdové jsou konzervativní, považují nový životní styl za urážlivý a nebezpečný, neboť ohrožuje jejich nejvyšší životní hodnotu - náboženský základ společnosti a mladší Saúdové touží po větší svobodě. Obdobně je tomu i v saúdské monarchii, kde mladší princové, jako je například princ Turkí, mají tendenci podporovat liberalizaci, zatímco vládnoucí sedmdesátiletí synové Ibn Saúda jsou konzervativnější a udržením izolovanosti od světového vývoje se snaží udržet i svou nadvládu. Nad tím vším stojí králova snaha o reformy střetávající se s náboženskými konzervativci.

Významným krokem liberalizace v království by byla emancipace žen. Ale vzhledem k tomu, že v zemi panuje systém podřízenosti žen mužům, který omezuje schopnost žen volně se pohybovat ve veřejném i soukromém životě a rovněž tak i veřejné mínění utvářejí muži konzervativních názorů bránící se změnám, je to velice složité.

V současné době je k reformám v Saúdské Arábii přistupováno velmi opatrně, ale liberalizace známky jistého oživení vykazuje. V každém případě je potřeba mít na mysli, že to, co může být samozřejmostí pro nás, je pokrokem v Saúdské Arábii.

¹²⁴ *Freedom in the World 2011: Subscores* [online]. Washington : Freedom House, 2011 [cit. 19. prosince 2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.freedomhouse.org/template.cfm?page=635>>.

ZÁVĚR

Saúdská Arábie, jako ortodoxní islámská země na Arabském poloostrově, dnes přitahuje pozornost zahraničních investorů, médií i obyčejných lidí. Je kolébkou islámu a domovem dvou nejposvátnějších míst islámu Mekky a Medíny. Pokud bychom chtěli co nejkompexněji charakterizovat Saúdskoarabské království, nesmíme opomenout oblast ekonomickou, politickou a kulturních tradic se zaměřením na ropné zdroje, zahraniční vztahy a liberalizaci. První kapitoly se soustředily na charakteristiku země jako takové, na její historické počátky a dále se bakalářská práce koncentrovala na stěžejní témata ve třech oddělených kapitolách. Nutno poznamenat, že pokud by autorka nečerpala z anglické literatury a elektronických zdrojů, vytyčená tematika by se nedala zpracovat, neboť česká literatura a informace zveřejňované českými médii jsou nedostačující. Na základě níže zmíněné literatury tedy bylo možné zpozorovat a zhodnotit následující:

Na historii Saúdské Arábie, více než na kteroukoliv z jejich sousedů, měly největší dopad kořeny wahhábismu. Toto náboženské reformní hnutí volající po návratu k čistotě islámu se stalo základním prvkem formování tohoto státu. Rozhodujícím milníkem pro království se stalo objevení rozsáhlých ložisek ropy v roce 1938 a jejich následné komerční využití. Díky ropě se království přetransformovalo z relativně izolované země založené na zemědělství a obchodu vytvořeném poutníky přicházejícími do Mekky a Medíny do urbanizované země s desítkami tisíc pracovníků.

Pokud jde o první analyzovanou oblast - ekonomickou, lze konstatovat, že v neropných odvětvích se země nachází ve fázi rozkvětu, pětileté plány pomáhají vytyčovat saúdskoarabské ekonomice jednotlivé cíle a v posledním desetiletí zdůrazňují rozvoj středních průmyslových odvětví a privatizace. Zemědělství dnes tvoří 9,4 % HDP země a produkce 20 % z celosvětových zásob datlí zajišťuje zemi držet post největšího producenta datlí. Nepříznivou výpovědí za posledních pět let jsou makroekonomické ukazatele:

1. nezaměstnanost, která je vzrůstající - dle optimistických zdrojů 7 %, dle nezávislých zdrojů 25 %;
2. životní náklady, jejichž prudký nárůst 28,2 % mezi rokem 2005 a 2010 způsobil zdražování potravin;

3. inflace, vykazující v posledních letech, díky zdražování potravin, služeb a nákladů na bydlení, mírný nárůst - v roce 2010 byla 5,3 % a na konci roku 2011 se odhaduje ve výši 5,6 %.

V rovině ropného průmyslu, s 262 600 miliony barely ropy a s denní produkcí 10 520 000 barelů ropy, zaujímá Saúdská Arábie prvenství jak ve světových ropných zásobách, tak i ve světové ropné produkci. Stav ropných zásob Saúdskoarabského království se tedy blíží 25 % světových zásob ropy. Na základě výpočtů autorky bakalářské práce by se tyto ropné zásoby měly vyčerpat přibližně za 68,5 let. Za finální výpočet se toto číslo považovat nedá, jedná se spíše o jakési ideální číslo určující počet let, do kterých svět bude moci saúdskoarabskou ropu využívat. Vše by mohlo platit za předpokladu, že se produkce ropy bude udržovat na stejné úrovni, že v zemi nebudou nalezena další ropná naleziště, že složení ropy bude nadále stejné. Získat přesná čísla a vyvodit následně hlubší analýzu týkající se ropných zásob Saúdské Arábie je velice obtížné, neboť právě zveřejňování příslušných hodnot je součástí saúdskoarabské bezpečnostní strategie. Z toho i vyplývá, že v některých pramenech figuruje království jako přední světový ropný producent a naopak v jiných zaujímá až druhé místo za Ruskem. Saúdskoarabská vláda si je dobře vědoma, co je a není dobré publikovat. Pokud by totiž vykazovala ropné zásoby vystačující například pouze na deset let, království by ztratilo na své atraktivitě a přišlo by o potenciální investory. Naopak pokud by Saúdská Arábie v ropných žebříčkách zaujímala vždy a všude neohrožené prvenství, mohlo by to vyvolat nepokoje například z ruské strany. Saúdskoarabské království své „ropné kohouty“ může díky geografické lokalizaci ropných polí kdykoliv snadno zastavit, ale Rusko na Sibíři nikoliv.

Shrnuto a podtrženo, vše tedy záleží jen na okolnostech a strategii samotné země. Pokud Saúdská Arábie učiní nové objevy v ropném průmyslu, ať již se bude jednat o nová naleziště nebo úsporné zpracování ropy, může se výsledné číslo životnosti ropy zvýšit i o 40 let. Stejně tak však země může začít produkovat ropu rychleji a ve větším množství a již v roce 2050 bude svět bez saúdské ropy. Obdobně je tato teorie aplikovatelná na mediální sféru, se kterou země komunikuje podle uvážení. Je možné, že se v zemi nacházejí ropná ložiska, o kterých například ví pouze královská rodina.

Nepředvídatelná se zdá být i budoucnost vize liberálnější Saúdské Arábie, tedy další z oblastí bakalářské práce. Po zanalyzování současné situace a posledních padesáti let se může člověk postavit jak na stranu pozitivistů, tak i na stranu negativistů. Opět vše záleží na okolnostech, konkrétně na dlouhověkosti současného krále Abdullaha

a typu vizí jeho následovníka. Z pozitivistické perspektivy se Saúdská Arábie jasně vydala na cestu za liberálnější budoucností. Ženy v minulém roce získaly právo volit a zároveň jim bylo umožněno pracovat v některých prodejnách se spodním prádlem. Z pohledu negativistů je však realita jiná. I když ženy získaly právo volit, volby se zatím nekonaly, aby toto právo potvrdily; některé sice dostaly práci v obchodech se spodním prádlem, ale to bohužel neznamená, že jednou budou moci pracovat oficiálně jako muži; naprosto protiliberálním krokem pak byla nedávno vypuštěná zpráva v médiích oznamující, že se ženy budou muset ještě více zahalovat. Liberálnímu vývoji saúdkoarabské společnosti nepřispívá ani princip tvrdé politiky - nedodržování politických a občanských práv občanů. Po takovéto analýze a vlastních zkušenostech se autorka, byť nerada, musí přiklonit k názorům negativně smýšlejících lidí - domov dvou nejposvátnějších islámských míst Mekky a Medíny a status země kolébka islámu jsou pro Saúdskou Arábii natolik zavazující, že přísné dodržování pravidel islámu je nemožné do budoucna změnit a nelze očekávat, že by se království dostalo ve svém liberálním rozvoji na úroveň sousedního Ománu, Bahrajnu či Spojených arabských emirátů.

Poslední mapovanou oblastí byla současná situace saúdkoarabských vztahů se zahraničím. V tomto ohledu je výsledek studie jasný. Zahraniční politiku Saúdské Arábie lze charakterizovat za umírněnou, založenou na podpoře regionální stability a její cíle lze definovat slovy: bezpečnost, stabilita, arabský nacionalismus, ochrana islámu a všeobecný mír. Saúdkoarabské království udržuje zahraniční vztahy z čistě strategických důvodů. Saúdsko-americká spolupráce, jež má kořeny v první polovině 20. století, dnes probíhá hlavně na úrovni ropné spolupráce a spolupráce vojensko-bezpečnostní. Se zeměmi Blízkého východu Saúdská Arábie spolupracuje s cílem udržet si přátelské vztahy, prosperující obchod a významnou pozici při určování cen jejího nejdůležitějšího exportního produktu – ropy.

Na základě svých osobních zkušeností autorka dospěla ke shrnutí, že přes veškerou vyřčenou charakteristiku a odlišnost od západních zemí, je království velmi zajímavou oblastí, jak z pohledu saúdkoarabské civilizace - vstřícných a přátelských lidí, její kultury a hodnot, tak i z pohledu pracovních příležitostí.

Závěry, ke kterým bakalářská práce dospěla, by bylo zajímavé porovnat s fakty, které poskytne budoucnost, obzvláště pokud se přeci jen Saúdkoarabské království vyvine liberálním směrem.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Literární zdroje

1. BERÁNEK, O. *Saúdská Arábie : mezi tradicemi a moderností*. 1. vyd. Praha : Volvox Globator, 2007. 252 s. ISBN 978-80-7207-647-5.
2. BOUČEK, J. *Saúdská Arábie*. 1. vyd. Praha : Libri, 2005. 132 s. ISBN 80-7277-218-X.
3. CABADA, L. *Blízký východ v současném světě II*. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006. 63 s. ISBN 80-86898-85-7.
4. FACEY, W. *The Story of the Eastern Province of Saudi Arabia*. London : Stacey International, 1994, 2000. 160 s. ISBN 1-900-988-186.
5. GALL, T. L., GALL, S. B. *Junior Worldmark Encyclopedia of the Nations (Volume 8)*. 5. vyd. Farmington Hills : Gale, a part of Cengage Learning, 2007. 305 s. ISBN 978-1-4144-1103-3.
6. GOMBÁR, E. *Kmeny a klany v arabské politice*. 1. vyd. Praha : Karolinum, 2004. 273 s. ISBN 80-246-0895-2.
7. KOLEKTIV AUTORŮ. *Liga arabských států*. Praha : Dar Ibn Rushd : Opus Arabicum, 1996. 110 s. ISBN 80-901881-2-5.
8. KROPÁČEK, L. *Blízký východ na přelomu tisíciletí : dynamika přeměn v muslimském sousedství Evropy*. 1. vyd. Praha : Vyšehrad, 1999. 284 s. ISBN 80-7021-298-5.
9. LEWIS, B. *Dějiny Blízkého východu*. 1. vyd. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 1997. 383 s. ISBN 80-7106-191-3.
10. LEWIS, B. *Kde se stala chyba? Vliv Západu na Střední východ a jeho následná odpověď*. 1. vyd. Praha, Volvox Globator, 2003. 214 s. ISBN 80-7207-478-4.
11. MACEK, Z. *Kapitoly z obecných dějin 20. století. III : Blízký a střední východ po roce 1945 (2)*. 1. vyd. Plzeň : Západočeská univerzita, 1996. 168 s. ISBN 80-7082-253-8.
12. MAISEL, S., SHOUP, J. A. *Saudi Arabia and the Gulf Arab States today : an encyclopedia of life in the Arab States (Volume 1)*. Westport, Connecticut : Greenwood Press, 2009. 247 s. ISBN 978-0-313-34444-2.
13. MAISEL, S., SHOUP, J. A. *Saudi Arabia and the Gulf Arab States today : an encyclopedia of life in the Arab States (Volume 2)*. Westport, Connecticut : Greenwood Press, 2009. 280 s. ISBN 978-0-313-34446-6.

14. MATTAR, P. *The Encyclopedia of the Modern Middle East and North Africa (Volume 1)*. 2. vyd. Farmington Hills : Thomson Gale, a part of The Thomson Corporation, 2004. 658 s. ISBN 0-02-865770-5.
15. MATTAR, P. *The Encyclopedia of the Modern Middle East and North Africa (Volume 2)*. 2. vyd. Farmington Hills : Thomson Gale, a part of The Thomson Corporation, 2004. 696 s. ISBN 0-02-865771-3.
16. MATTAR, P. *The Encyclopedia of the Modern Middle East and North Africa (Volume 3)*. 2. vyd. Farmington Hills : Thomson Gale, a part of The Thomson Corporation, 2004. 673 s. ISBN 0-02-865772-1.
17. MATTAR, P. *The Encyclopedia of the Modern Middle East and North Africa (Volume 4)*. 2. vyd. Farmington Hills : Thomson Gale, a part of The Thomson Corporation, 2004. 909 s. ISBN 0-02-865773-X.
18. MENDEL, M. *Svět Arabů*. Praha : Svoboda, 1989. 224 s. ISBN 80-205-0030-8.
19. PECHA, L. *Blízký východ v současném světě I*. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. 95 s. ISBN 80-86898-59-8.
20. PETERSON, J. E. *Historical dictionary of Saudi Arabia*. 2. vyd. Oxford : Scarecrow Press, Inc., 2003. 259 s. ISBN 0-8108-4677-2.
21. PŠEJA, P. *Zahraniční politika České republiky vůči zemím Blízkého východu, Zakavkazska a Střední Asie*. 1. vyd. Brno : MPÚ Masarykovy univerzity, 2001. 110 s. ISBN 80-210-2740-1.
22. ŠERÝ, V. *Lexikon cestovní medicíny*. Praha : Encyklopedický dům, 1996. 305 s. ISBN 80-901647-7-3.
23. VINCENT, P. *Saudi Arabia : An Environmental Overview*. London : Taylor & Francis Group, 2008. 309 s. ISBN 978-0415413879.
24. ZÍDEK, P. *Československo a Blízký východ v letech 1948-1989*. Praha : Ústav mezinárodních vztahů, 2009. 394 s. ISBN 978-80-86506-76-0.

Elektronické zdroje

1. ABOUD, L. J. *CEO Shares ATP Vision on D.C. Trip* [online]. Dhahran : Saudi Aramco, 1. června 2011 [cit. 17. září 2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.saudiaramco.com/en/home.html#news%257C%252Fen%252Fhome%252Fnews%252Flatest-news%252F2011%252Fceo-shares-atp-vision-on-d-c-trip.baseajax.html>>.
2. *Arabské revoluce* [online]. Praha : Centrum Holdings, 2011 [cit. 30. prosince 2011]. Dostupný z WWW: <<http://wiki.aktualne.centrum.cz/arabske-revoluce/>>.
3. *Borcad - Úvod* [online]. 2008 [cit. 1. února 2012]. Dostupný z WWW: <<http://www.borcad.cz/cs/zdravotnicka-technika>>.
4. BUCHANAN, E. *Women only to work in Saudi Arabia lingerie shops* [online]. London : BBC, 2012 [cit. 8. ledna 2012]. Dostupný z WWW: <<http://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-16412202>>.
5. *Country Comparison: Oil - production* [online]. Langley : Central Intelligence Agency, 2011 [cit. 13. října 2011]. Dostupný z WWW: <<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/rankorder/2173rank.html>>.
6. *Country Comparison: Oil - proved reserves* [online]. Langley : Central Intelligence Agency, 2011 [cit. 13. října 2011]. Dostupný z WWW: <<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/rankorder/2178rank.html>>.
7. *Česko-arabská obchodní komora* [online]. [cit. 25. prosince 2011]. Dostupný z WWW: <http://www.czaok.cz/prezentace_utf8.php>.
8. *Freedom in the World 2011: Subscores* [online]. Washington : Freedom House, 2011 [cit. 19. prosince 2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.freedomhouse.org/template.cfm?page=635>>.
9. *Future of energy* [online]. Dhahran : Saudi Aramco, 1. června 2011 [cit. 17. září 2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.saudiaramco.com/en/home.html#our-vision%257C%252Fen%252Fhome%252Four-vision%252Ffuture-of-petroleum.baseajax.html>>.
10. *Geography: Saudi Arabia* [online]. Langley : Central Intelligence Agency, 2011 [cit. 7. července 2011]. Dostupný z WWW: <<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/sa.html>>.
11. HAWARI, W. *Fatwa seeking death for gender mixing shocks society* [online].

- Jeddah : Arab News, 2010 [cit. 10. srpna 2011]. Dostupný z WWW: <<http://arabnews.com/saudiarabia/article22586.ece>>.
12. HÁJEK, A. *V Saúdské Arábii popravili léčitelku, za čarodějnictví jí stáli hlavu* [online]. Praha : Mafra, 2011 [cit. 14. ledna 2012]. Dostupný z WWW: <http://zpravy.idnes.cz/v-saudske-arabii-popravili-lecitelku-za-carodejnictvi-ji-stali-hlavu-1jj-/zahranicni.aspx?c=A111213_114907_zahranicni_aha>.
 13. *KACST President: Establishing King Abdullah City for Atomic and Renewable Energy is a Strategic Decision for the Country* [online]. Rijád : King Abdulaziz City for Science and Technology, 2009 [cit. 22. srpna 2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.kacst.edu.sa/en/about/media/news/Pages/news98.aspx>>.
 14. *King Abdullah addresses Saudi people, issues royal decrees* [online]. Washington, DC : Royal Embassy of Saudi Arabia, 2011 [cit. 25. prosince 2011]. Dostupný z WWW: <http://www.saudiembassy.net/latest_news/news03181102.aspx>.
 15. *Lázně Darkov založily společný podnik se saúdsko arabskou firmou* [online]. Ostrava : EK Media, 2008 [cit. 26. prosince 2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.ceskefirmy.com/tiskove-zpravy/lazne-darkov-zalozily-spolecny-podnik-se-saudsko-a/>>.
 16. *Liberalismus* [online]. 2012 [cit. 7. ledna 2012]. Dostupný z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Liberalismus>>.
 17. *Linet - Úvod* [online]. 2012 [cit. 1. února 2012]. Dostupný z WWW: <<http://www.linet.cz/zdravotnicka-technika/Uvod>>.
 18. *Madeta - Úvod* [online]. 2009 [cit. 1. února 2012]. Dostupný z WWW: <<http://www.madeta.cz/>>.
 19. MANAR, A. *Saudi moral committee threatens to cover "tempting" women's eyes* [online]. Cairo : Bikya Masr, 2011 [cit. 9. ledna 2012]. Dostupný z WWW: <<http://bikyamasr.com/48621/saudi-moral-committee-threatens-to-cover-tempting-women-eyes/>>.
 20. *Map of Saudi Arabia* [online]. Langley : Central Intelligence Agency, 2011 [cit. 7. července 2011]. Dostupný z WWW: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/maps/maptemplate_sa.html>.
 21. *Optokon - About Optokon* [online]. 2008 [cit. 1. února 2012]. Dostupný z WWW: <<http://www.optokon.cz/about-optokon>>.

22. *Organization of the Petroleum Exporting Countries - Our Mission* [online]. Vienna : OPEC, 2011 [cit. 19. prosince 2011]. Dostupný z WWW: <http://www.opec.org/opec_web/en/about_us/23.htm>.
23. *People Saudi Arabia* [online]. Langley : Central Intelligence Agency, 2011 [cit. 7. srpna 2011]. Dostupný z WWW: <<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/sa.html>>.
24. *Preciosa - Firma* [online]. 2012 [cit. 1. února 2012]. Dostupný z WWW: <<http://www.preciosa.com/cs/firma/>>.
25. *Proma Reha - Úvod* [online]. 2008 [cit. 1. února 2012]. Dostupný z WWW: <<http://www.promareha.cz/index.php?lang=cs&module=aboutus&page=Uvod>>.
26. SAID, S. A. M., EL-AMIN, I. M., AL-SHEHRI, A. M. *Renewable Energy Potentials in Saudi Arabia* [online]. Dhahran : King Fahd University of Petroleum & Minerals, 2004 [cit. 22. srpna 2011]. Dostupný z WWW: <<http://webfea.fea.aub.edu.lb/fea/research/erg/RCW/Renewable%20Energy%20Potentials%20in%20Saudi%20Arabia.pdf>>.
27. *Saudi Arabia pushes ahead on solar energy with release of policy roadmap – Apricum has organized the Saudi Solar Energy Forum for the third time* [online]. Berlin : Apricum GmbH, 2011 [cit. 22. srpna 2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.apricum-group.com/en/media/news-overview/72-cleantech/201-saudi-arabia-pushes-ahead-on-solar-energy-with-release-of-policy-roadmap-apricum-has-organized-the-saudi-solar-energy-forum-for-the-third-time.html>>.
28. *Saudi scholars form political party* [online]. Belfast : Belfast Telegraph, 2011 [cit. 21. srpna 2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.belfasttelegraph.co.uk/news/world-news/saudi-scholars-form-political-party-15079846.html>>.
29. *Saudi women driver to be lashed* [online]. 2011 [cit. 9. ledna 2012]. Dostupný z WWW: <<http://www.aljazeera.com/news/middleeast/2011/09/201192717284798867.html>>.
30. *Saúdská Arábie: Balance vzájemné obchodní výměny za posledních 5 let – tabulka* [online]. Praha : Nexus Group, 2011 [cit. 12. února 2012]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/saudska-arabie-obchodni-a-ekonomicka-spoluprace-s-cr/7/1001052/#sec2>>.

31. *Saúdská Arábie: Členství v mezinárodních organizacích a regionálních uskupeních* [online]. Praha : Nexus Group, 2011 [cit. 15. prosince 2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/saudska-arabie-zahranicne-politicka-orientace/3/1001052#sec1>>.
32. *Saúdská Arábie: Firmy a joint-ventures ve vzájemném obchodu a v ostatních oblastech ekonomické spolupráce* [online]. Praha : Nexus Group, 2011 [cit. 27. prosince 2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/saudska-arabie-obchodni-a-ekonomicka-spoluprace-s-cr/7/1001052/#sec5>>.
33. *Saúdská Arábie: Národnostní složení* [online]. Praha : Nexus Group, 2010 [cit. 17. července 2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/saudska-arabie-zakladni-informace-o-teritoriu/1/1001052/#sec5>>.
34. *Saúdská Arábie: Smluvní základna* [online]. Praha : Nexus Group, 2011 [cit. 25. prosince 2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/saudska-arabie-obchodni-a-ekonomicka-spoluprace-s-cr/7/1001052/#sec1>>.
35. *Saúdská Arábie: Stručná charakteristika politického systému* [online]. Praha : Nexus Group, 2011 [cit. 17. srpna 2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/saudska-arabie-vnitropoliticka-charakteristika/2/1001052/#sec1>>.
36. *Saúdská Arábie: Základní makroekonomické ukazatele za posledních 5 let* [online]. Praha : Nexus Group, 2011 [cit. 2. ledna 2012]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/saudska-arabie-ekonomicka-charakteristika-zeme/4/1001052/#sec2>>.
37. SAWAHEL, W. *Saudi Arabia creates city for nuclear and renewable energy* [online]. London : The Science and Development Network, 26. dubna 2010 [cit. 22. srpna 2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.scidev.net/en/news/saudi-arabia-creates-city-for-nuclear-and-renewable-energy.html>>.
38. SHEFFER, S. *Saudi women granted voting rights* [online]. Cairo : Bikya Masr, 2011 [cit. 15. ledna 2012]. Dostupný z WWW: <<http://bikyamasr.com/43415/saudi-women-granted-voting-rights/>>.
39. *The World's Richest Royals 2011* [online]. 2011 [cit. 4. ledna 2012]. Dostupný z WWW: <<http://www.therichest.org/world/worlds-richest-kings-2011/>>.
40. *Transcon - Profil společnosti* [online]. 2012 [cit. 1. února 2012]. Dostupný z WWW: <<http://www.transcon.cz/>>.

41. *Vítkovice Group - Profil* [online]. 2009 [cit. 1. února 2012]. Dostupný z WWW: <<http://www.vitkovice.cz/9/cs/node/174>>.

Ostatní zdroje

Kromě výše uvedených zdrojů byly při zpracování bakalářské práce využity informace z e-mailové korespondence v průběhu října 2011 od pana Petra Vlka, pracovníka Velvyslanectví České republiky v Saúdskoarabském království, v Rijádu.